

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

NOVE TEHNOLOGIJE I STRUČNI LJUDI MIJENJAJU LICE JAVNE UPRAVE

»Podsticaj za razvoj javne uprave kroz jačanje partnerstva i saradnje vlasti sa predstavnicima civilnog društva i privrede u Republici Bosni i Hercegovini, i ubrzanje procesa ulaska Republike Bosne i Hercegovine u Europsku Uniju«

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

Sadržaj

1. Analiza	03
1.1 Opis stanja	03
1.2 Sudjelovanje u procesima donošenja politika i odluka	05
2. Imperativ Republike Bosne i Hercegovine je ulazak u Evropsku Uniju, smjernice	10
2.1 Uvod	10
2.2 Civilno društvo	11
2.3 Vlada	11
2.4 Institucije EU-a i drugi donatori	12
2.5 Slušati Civilno Društvo	12
2.6 Razviti dugoročnu strategiju za održivo civilno društvo	13
2.7 Usresrediti se na stvaranje podsticajnog okruženja za održivost OCD-a	14
2.8 Poboljšati pristup dokumentima i popuniti praznine u informacijama	14
2.9 Provesti načelo partnerstva u praksi	15
2.10 Izgradnja kolaicija između OCD-a	16
2.11 Osiguravanje ravnopravnijeg pristupa EU fondovima	17
2.12 Iskorak prema malim organizacijama na lokalnom nivou	18
2.13 Podsticati koordinaciju donatora	19
2.14 Olakšati evropsko umrežavanje	19
2.15 Nastavak	20
3. Dobre prakse	22
4. Prijedlog Uredbe o Uredu za Udruženja u BiH	24
5. Prijedlog za donošenje Kodeks – pozitivne prakse	32
6. Saradnja vlasti Republike Bosne i Hercegovine sa udruženjima	35
6.1 Opis političkih procesa	35
6.2 Ciljevi i Ciljne grupe	36
6.3 Opšti okvir za učestvovanje građana i Parametri civilnog društva	36
6.4 Načela učestvovanja građana	37
6.5 Uslovi za učestvovanje građana	38
6.6 Kako se uključiti	38
6.7 Različiti nivoi učestvovanja	39
6.8 Koraci u političkom procesu donošenja odluka	40
6.9 Izrada nacarta	42
6.10 Odlučivanje	44
6.11 Provođenje	45
6.12 Praćenje	47
6.13 Preformulisanje	48
6.14 Transverzalni alati i mehanizmi učestvovanja građana	50
6.15 Matrica za učestvovanje civilnog sektora	51
7. Koristi od Strategije o saradnji između Vlade i Civilnog društva	52
8. Literatura i internet izvori	53

1. Analiza

1.1 Opis stanja

Potpisivanjem Sporazuma o saradnji između Vijeća ministara BiH i nevladinog sektora u BiH 2007. godine uspostavljen je opći institucionalni okvir međusobne saradnje i dijaloga države i organizacija civilnog društva u BiH.¹ Iako Sporazum o saradnji između Vijeća ministara BiH i nevladinog sektora u BiH (u daljem tekstu: Sporazum) predstavlja ključni mehanizam saradnje između Vijeća ministara i organizacija civilnog društva, uspostavljanje predviđenih Institucionalnih mehanizama je izostalo, a samim tim i njegova puna implementacija. Sporazum predviđa: osnivanje Ureda za saradnju s nevladinim sektorom Vijeća ministara BiH, (kao stručnog i savjetodavnog tijela Vijeća ministara BiH), osnivanje Savjeta za nevladin sektor, (kao posebne komisije za nadzor nad primjenom Sporazuma, koju čine predstavnici civilnog društva i Vijeća ministara BiH), osnivanje Odbora za civilno društvo – nevladinog sektora u BiH, te donošenje Strategije za uspostavu poticajnog okruženja za razvoj održivog civilnog društva.² Međutim, ove i ostale obaveze iz Sporazuma u cijelosti nisu ispunjene ili nisu ispunjene na odgovarajući način. Umjesto Ureda za saradnju sa nevladinim sektorom Vijeća ministara BiH, 2008. godine formiran je Sektor za civilno društvo, kao organizaciona jedinica Ministarstva pravde BiH. Institucionalno vezan za Ministarstvo pravde BiH, Sektor nije mogao djelovati kao zamjena za zajedničko stručno tijelo Vijeća ministara za saradnju sa civilnim društvom. Dodatno, resursi i ovlaštenja Sektora bili su nedovoljni za realizaciju svih aktivnosti koje su proizilazile iz široko postavljenih nadležnosti Sektora³, te za facilitiranje dijaloga između OCD-a i Vijeća ministara BiH. U decembru 2013. godine, Sektor za civilno društvo MP BiH je prestruktuiran u Sektor za pravnu pomoć MP BiH, unutar kojeg djeluju Odsjek za pravnu pomoć civilnom društvu i Odsjek krivične odbrane⁴. U 2011. godini, Sektor za civilno

¹ . Sporazum je nastao kao rezultat kontinuiranog rada i zalaganja Koalicije NVO „Raditi i uspjeti zajedno“ osnovane 2004. godine, koordinirane od strane Centra za promociju civilnog društva.

² . Vidi više na: <http://sporazum.ba/index.php?opcija=sadrzaji&kat=2&id=8&pid=10>

³ . Iako su nadležnosti Sektora za civilno društvo široko postavljene, dokumenti koji bi bili produkt realizacije istih, nisu izradeni niti dostupni široj javnosti. Prema zvaničnoj internet stranici Ministarstva pravde Sektor je bio nadležan za izradu svih razvojnih i strateških dokumenata nevladinog sektora u BiH; omogućavanje i podsticanje učešća nevladinog sektora u procesima konsultacija u izradi zakona i drugih propisa pripremu i predlaganje različitih vidova saradnje između Vijeća ministara BiH i nevladinog sektora u BiH; praćenje saradnje nevladinog sektora sa nižim nivoima vlasti u BiH, praćenje i sačinjavanje godišnjih pregleda primjene sporazuma o saradnji između Vijeća ministara BiH i nevladinog sektora u BiH, itd. Vidi više na: <http://www.mpr.gov.ba/ministarstvo/organizacija/default.aspx?id=436&langTag=bs-BA>.

⁴ . O nadležnostima Sektora za pravnu pomoć vidi više u Srednjeročnom strateškom planu Ministarstva pravde BiH za period od 2012. do 2014. godine, drugo revidiranje, januar 2014. godine (dostupno na: [http://www.mpr.gov.ba/organizacija_nadleznosti/planiranja_koordinacija/strateska_planiranja/institucionalna/05%201%20SSP%20MP%20BiH%20\(drugo%20revidiranje\)%20-%20BJ.pdf](http://www.mpr.gov.ba/organizacija_nadleznosti/planiranja_koordinacija/strateska_planiranja/institucionalna/05%201%20SSP%20MP%20BiH%20(drugo%20revidiranje)%20-%20BJ.pdf).)

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

društvo MP BiH je inicirao izradu Strategije za uspostavu poticajnog okruženja za razvoj održivog civilnog društva, uz Akcioni plan za njezinu implementaciju. Vijeće

ministara BiH imenovalo je članove Radne grupe koja je počela sa radom⁵, ali proces izrade Strategije je zaustavljen⁶. Iako prepoznat kao dobar mehanizam za saradnju vlasti sa civilnim društvom, Sporazum o saradnji između Vijeća ministara BiH i NVO sektora u BiH nije doveo do željenih rezultata te je iz tog razloga neophodno izvršiti analizu njegove dosadašnje primjene, uz definiranje novog pristupa u planiranju i vođenju dijaloga OCD-a i države, izgradnju novih obrazaca ponašanja, kapaciteta i kompetencija, kako predstavnika vlasti, tako i OCD-a. Važno je istaći da su lokalne te pojedine kantonalne vlasti prihvatile ovaj mehanizam za razvoj i održavanje saradnje sa organizacijama civilnog društva. Sporazum između općinskog vijeća, općinskog načelnika i nevladinih organizacija potpisalo je stotinu (100) općina u BiH. Sporazumi nisu istovjetni, ali je naročito važno to što su u svim općinama doprinijeli uspostavljanju mehanizama za transparentno finansiranje OCD-a na lokalnom nivou odnosno primjeni Metodologije za raspodjelu općinskih sredstava organizacijama civilnog društva⁷. Na kantonalnom nivou potpisani su Sporazumi o saradnji Vlade Kantona Sarajevo i Vlade Bosansko-podrinjskog kantona i nevladinog sektora iz pomenutih kantona kao način podsticanja uključivanja građana i nevladinih organizacija u proces kreiranja javnih politika iz nadležnosti kantona. Različiti propisi (strategije, zakoni) na nivou države, entiteta i Brčko Distrikta također čine okvir za saradnju između OCD-a i vlasti. Na entitetskom nivou, saradnja sa OCD-ima je povjerena Ministarstvu pravde FBiH, odnosno Ministarstvu uprave i lokalne samouprave RS-a.

Glavne preporuke za djelovanje:

- Uspostaviti funkcionalan institucionalni mehanizam za saradnju sa civilnim društvom, tj. Ured za saradnju s nevladinim sektorom Vijeća ministara BiH, u skladu sa Sporazumom.

⁵ . Radna grupa se sastoji od 10 članova od kojih su 5 predstavnici institucija vlasti na nivou BiH, entiteta i Brčko distrikta, te 5 članova predstavnika civilnog društva u BiH (predstavnici Mreže pravde, Mreže Sporazum Plus, NVO Vijeća, Mreže za izgradnju mira i Mreže Volontiram). Predstavnici OCD-a nisu birani na transparentan način.

⁶ . U 2013. godini nije bilo sastanaka Radne grupe.

⁷ . Za više podataka o Metodologiji za raspodjelu općinskih sredstava OCD-ima vidjeti na:

<http://www.alvrs.com/v1/index.php/sr/component/djcatalog2/item/6-izdvojeno/247-2012-04-nacrtr-lod-metodologije-zaraspodjelu-opstinskih-sredstava-organizacijama-civilnog-drustva-sa-prilozima>.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

- Formirati Savjet za razvoj civilnog društva Vijeća ministara BiH te mehanizme na nižim nivoima vlasti koji bi bili slični/isti kao mehanizmi na nivou BiH.
- U saradnji sa OCD-ima izraditi Strategiju za uspostavu poticajnog okruženja za razvoj održivog civilnog društva, uz Akcioni plan na državnom nivou, vodeći računa o specifičnostima ustavno-pravnog uređenja BiH. Pri izradi Strategije potrebno je jasno definirati metodologiju rada i učesnike u procesu strateškog planiranja.

1.2 Sudjelovanje u procesima donošenja politika i odluka

Oblici i mehanizmi organizovanja građanskog učešća u procesima donošenja odluka su prevashodno zadatak vlasti koja ih može uključiti kroz: 1) obavještanje o svojim djelatnostima; 2) konsultacije o konkretnim pitanjima od značaja za zajednicu; 3) aktivno uključivanje u procese kroz davanje konkretnih prijedloga i doprinosa diskusiji i biranju prioriteta; te 4) delegiranje ovlaštenja građanima za biranje i odlučivanje po pojedinim pitanjima od značaja⁸. Nažalost, ovakav vid saradnje još nije dovoljno prepoznat niti ostvaren u BiH. Poseban mehanizam koji na nivou BiH omogućava konsultacije građana o zakonskim inicijativama uveden je kroz *Jedinstvena pravila za izradu pravnih propisa u institucijama BiH (2005)*⁹ koja od osoblja ministarstava zahtijevaju da u procesu izrade pravnog propisa konsultiraju ne samo institucije i upravne jedinice već i privatne osobe koje predstavljaju organizacije civilnog društva, profesionalnu i akademsku zajednicu, javne organe i međunarodne organizacije. Na osnovu ovog propisa, 2006. godine donesena su izrazito važna *Pravila za konsultacije u izradi pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine*¹⁰ (u daljem tekstu: Pravila za konsultacije) koja na sistematičan način utvrđuju obaveze institucija na državnom nivou u pogledu konsultacija sa javnošću u procesu izrade pravnih propisa. Pravila za konsultacije formalno obezbjeđuju organizacije civilnog društva da nacrti dokumenata budu blagovremeno dostupni i da putem kometarata koje dostavljaju u procesu konsultacija OCD-i učestvuju u kreiranju određenog pravnog dokumenta već u fazi nacrta dokumenta. Međutim, u realizaciji Pravila za konsultacije situacija je bitno drugačija. Obaveze predviđene za

⁸ . Zehra Kačapor, Selma Osmanagić – Agović: Učestvujem, dakle - doprinosim! Učešće građana i organizacija civilnog društva u donošenju odluka na entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou vlasti u BiH, ACIPS, Sarajevo, 2010. godina

⁹ . Jedinstvena pravila za izradu pravnih propisa u institucijama BiH, dostupna na http://www.mpr.gov.ba/organizacija_nadleznosti/pravosudje/Prirucnik%20za%20izradu%20pravnih%20propisa.pdf.

¹⁰ . Pravila za konsultacije u izradi pravnih propisa u institucijama Bosne i Hercegovine, dostupna na: http://www.ads.gov.ba/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=98%3Apravila-za-konsultacije-u-izradi-pravnih-propisa&catid=40%3Aother-documents&Itemid=92&lang=bs.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

minimalne konsultacije¹¹ obavljaju četiri ministarstva, dok samo tri ministarstva¹² imaju imenovane koordinateure za javne konsultacije, izrađene spiskove OCD-a i pojedinaca kojima upućuju informacije vezane za proces javnih konsultacija¹³. Ne postoji jasna metodologija za prikupljanje i obradu komentara od strane ministarstava, a koordinatori u rijetkim situacijama informiraju OCD-e o tome da li su njihovi komentari prihvaćeni, sažeti ili odbačeni. Konstantan nedostatak povratne informacije destimulira OCD-e da se aktivno uključe u naredne procese javnih konsultacija. Većina državnih službenika Pravila ne smatra obaveznim, stoga je njihova dodatna edukacija neophodna¹⁴. Konstatujući nezadovoljavajuću primjenu Pravila za konsultacije, Ministarstvo pravde BiH započelo je proces unapređenja istih sa rješenjima koja uključuju izmjenu spornih članova, utvrđivanje disciplinske odgovornosti zbog neprovođenja i redovnu godišnju evaluaciju primjene Pravila¹⁵. Osim u dva slučaja, OCD-i do sada nisu insistirali na dosljednoj primjeni Pravila¹⁶. Na nivou Federacije i kantona ne postoje Pravila za konsultacije, ali jedan dio kantona kao i Distrikt Brčko sprovode konsultacije. *Smjernice za postupanje republičkih organa uprave o učešću javnosti i konsultacijama u izradi zakona* koje je donijela Vlada RS na sličan način utvrđuju pod kojim uvjetima, kad i ko vrši postupak konsultacija sa javnošću, kako se vrši prikupljanje i obrada komentara, te izrada obrazloženja da li su komentari prihvaćeni ili ne. Koordinatora se imenuje za svaki zakon posebno. Smjernice su obavezujućeg karaktera i svi obrađivači zakona ih moraju slijediti¹⁷. Važno je istaći i ostale standarde o sudjelovanju OCD-a u procesima donošenja odluka, tačnije: javne rasprave, inicijative za predlaganje zakona, javna saslušanja, mjesnu zajednicu i dane otvorenih vrata općinskih načelnika. U procesu zagovaranja za izmjene i dopune postojećih pravnih dokumenta odnosno *inicijativa za donošenje zakona*¹⁸ predstavlja jedan od najvažnijih mehanizama za učešće građana u procesu odlučivanja. Građani ne mogu direktno

¹¹ . Minimalne obaveze ministarstava jesu da postave nacrt pravnog propisa na svoju internet stranicu, uz pružanje mogućnosti za dostavu komentara putem interneta, da pozovu na dostavu komentara obavještanjem onih koji su na spisku institucije za konsultacije, uz slanje informacija o tome kako mogu doći do primjerka nacrta pravnog propisa.

¹² . Riječ je o podacima dobijenim analizom upitnika koja su popunila državna ministarstva u oktobru 2013. godine.

¹³ . Od toga dva ministarstva nisu sprovela transparentnu proceduru uključivanja OCD-a u baze podataka, niti postoji zvaničan kriterij po kome su te organizacije odabrane.

¹⁴ . Indikativan je podatak da Vijeće ministara BiH za sedam godina nije ni jednom odbilo uvrštavanje propisa na dnevni red sjednice Vijeća ministara zbog nesprovođenja javnih konsultacija.

¹⁵ . Zaključci izneseni na Okruglom stolu "Kako unaprijediti provedbu pravila za konsultacije u izradi pravnih propisa u BiH" održanog 28. oktobra 2013. godine, u organizaciji Ministarstva pravde BiH.

¹⁶ . Riječ je o Zakonu o udruženjima u BiH i Zakonu o fondacijama u BiH, iz septembra 2012. godine te Zakonu o slobodi pristupa informacijama iz jula 2013. godine.

¹⁷ . Prema razgovoru sa predstavnikom Republičkog sekretarijata za zakonodavstvo Vlade RS-a svi obrađivači zakona zaista i slijede Smjernice i zakoni prolaze proces konsultacija sa javnošću.

¹⁸ . Proces predlaganja inicijative za donošenje zakona sastoji se u sačinjavanju dopisa i obrazloženja o potrebi za donošenjem zakona i upućivanje istog na protokol skupštine a koristi u situacijama kada pomenuti organi i pojedinci smatraju da postoji nedostatak u pravnom reguliranju neke određene oblasti, radi čega je neophodno usvajanje zakona.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

predložiti zakon na državnom nivou¹⁹ dok inicijativu za donošenje zakona na nivou skupštine entiteta, kantona, gradskih i općinskih vijeća, mogu pokretati građani, preduzeća i druge pravne osobe. Postupak pokretanja inicijative sam po sebi nije kompliciran, međutim u praksi postoji jako malo primjera kada su pojedinačni OCD-i ili građani koristili ovaj mehanizam. U međuvremenu su brojni projekti u cilju informiranja predstavnika vlasti o ulozi OCD-a u ranoj fazi kreiranja pravnih propisa i dokumenata izradili i distribuirali smjernice i uputstava koja se tiču zakonodavne procedure na svim nivoima u BiH²⁰. Iako na državnom nivou ne postoji direktan mehanizam za pokretanje donošenja zakona od strane OCD-a, Zakon o zabrani diskriminacije iz 2009. godine, predstavlja jedan od uspješnih slučajeva uključivanja OCD-a u procese donošenja odluka. Predstavnicima u parlamentima i skupštinama još uvijek imaju jako malo znanja o ulozi i kapacitetima OCD-a tako da sa nepovjerenjem pristupaju inicijativama koje oni podnose, a samo rijetki kreiraju partnerske odnose u procesu kreiranja zakona²¹. *Javno saslušanje* se kao mehanizam, osim par izuzetaka u Narodnoj skupštini RS-a, ne koristi iako omogućava razmjenu mišljenja između donositelja odluka i javnosti u najranijoj fazi donošenja određenog zakona²². *Javna rasprava* doprinosi transparentnosti rada predstavnika vlasti, a poslovnicima rada Parlamentarne skupštine BiH i entiteta propisuju da se javne rasprave provode samo za zakone koji su od posebnog interesa za građane. Informacija o javnoj raspravi se najčešće objavljuje na internet stranici ili se poziv upućuje direktno onima za koje organizator smatra da mogu dati kvalitetne komentare. U praksi je primjetno da je vrlo mali broj OCD-a uključen u javne rasprave na državnom nivou, dok su na entitetskim nivoima aktivni posebno predstavnici profesionalnih udruženja, udruženja poslodavaca, sindikata i boračkih udruženja²³. Na nivou Distrikta Brčko, kantona i općina javne rasprave se provode za sve zakone – na općinskom nivou broj građana i OCD-a koji učestvuju u javnim raspravama je mnogo veći nego na ostalim nivoima. Općine često koriste mehanizam *Mjesne zajednice* kako bi informirale građane o eventualnim izmjenama i dopunama legislative. Nažalost, *Mjesne zajednice iako predstavljaju ključni mehanizam za učešće građana u procesima*

¹⁹ . Na osnovu Poslovnika o radu oba doma Parlamentarne skupštine BiH, pravo zakonodavne inicijative ima delegat, Komisija Doma, Zajednička komisija i drugi Dom, Predsjedništvo BiH i Vijeće Ministara. Građani ne mogu direktno predložiti zakon.

²⁰ . Transparency International: „Procedure usvajanja i izmjene i dopune zakona i propisa - priručnik“, Banja Luka, maj 2005. Godine

²¹ . Primjer suradnje: Koalicija za borbu protiv govora mržnje i zločina iz mržnje te Kluba parlamentarki Parlamenta FBiH u podnošenju amandmana na Krivični zakon FBiH, septembar 2013. godine

²² . Građani i OCD ne koriste ovaj mehanizam jer nisu informirani o njegovom postojanju te načinu na koji mogu prezentirati svoja mišljenja u najranijoj fazi kreiranja pravnih dokumenata.

²³ . Parlament FBiH je izradio program u koji OCD-i mogu da se registrišu za potrebe prisustvovanja javnim raspravama, ali do sada nije korištena baza podataka OCD-a.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

*lokalnog odlučivanja nedovoljno učestvuju u kreiranju politika i propisa*²⁴. Kada je riječ o slobodi pristupa informacijama²⁵, institucije ne poštuju propisane rokove, a informacije se ne dostavljaju u potpunosti. Prema istraživanju Transparency International-a iz 2012. godine, samo 43% institucija odgovorilo je na upit u zakonskom roku. U 80 % slučajeva je izostala dostava traženih informacija u formi rješenja. Konkretni problem kod primjene postojeće regulative je i u tome što u slučaju kršenja Zakona prekršajni postupak protiv državnih organa bi trebalo da pokreće upravna inspekcija, također državni organ²⁶. Najveći broj institucija nema razvijene strategije komuniciranja sa građanima, dokumenti se postavljaju na internet stranice koje nisu pregledne ni funkcionalne, a dokumenti se postavljaju sa velikim zakašnjenjem. Učešće predstavnika OCD-a u radu radnih grupa za izradu propisa nije regulirano niti jednim normativom, ali u posljednje vrijeme imamo više primjera gdje su OCD-i bili direktno uključeni u rad radne grupe u izradu određenog propisa/dokumenta²⁷. Predstavnici OCD-a koji su bili uključeni u rad radnih grupa za izradu propisa imali su mogućnost da izraze svoje stavove, na način da daju komentare na ponuđene tekstove nacrtu propisa umjesto da učestvuju u njihovom kreiranju. Evidentno poboljšanje u odnosu na broj OCD-a uključenih u rad radnih grupa u odnosu na prethodni period do 2011. godine, karakterizira netransparentan način odabira predstavnika OCDa. Pozivi nisu bili javno objavljeni niti su institucije koristile ranije uspostavljene baze podataka OCD-a, niti je jasno da li su u rad radnih grupa birani predstavnici OCD-a ili pojedinci koji rade u OCD. Moderna demokratija se temelji na principu koji omogućava građanima da učestvuju u procesima donošenja odluka te je uspostavljanje adekvatnih institucionalnih mehanizama za transparentno i

²⁴. Jedan od razloga leži u njihovoj organizacionoj strukturi i načinu izbora organa MZ-a. Kako bi MZ mogla objektivno zastupati interese građana moraju joj se dati veća ovlaštenja (pitanje pravnog subjektiviteta), što je moguće uraditi izmjenama i dopunama određenih članova entitetskih zakona o lokalnoj samoupravi. Na ovaj način bi se obezbijedila transparentnost rada MZ-a, povećala informiranost građana u procesu donošenja odluka i u značajnoj mjeri doprinijelo razvoju demokracije. Istovremeno bi poraslo povjerenje građana u rad MZ-a i njihova motiviranost za uključivanje u procese donošenja odluka porasla.

²⁵. Zakon o slobodi pristupa informacijama, iz 2000. godine, ustanovio je da je „informacija pod kontrolom javnog organa javno dobro čijim se pristupom promovira veća transparentnost i odgovornost organa i omogućavaju demokratski procesi u jednom društvu. Svaki javni organ je dužan pomagati fizičkom ili pravnom licu u postupku traženja informacija, te je obavezan imenovati službenika za javne informacije koji obrađuju zahtjeve za pristup informacijama. Također, javni organ dostavlja i vodič svakom licu koji traži informacije o tome koje radnje je potrebno poduzeti da bi se do istih i došlo, uzorak zahtjeva, informacije o kategorijama izuzetaka, podatke o pravnom lijeku, rokovima i sl.“

²⁶. Teško je očekivati od državnog organa da će pokrenuti prekršajni postupak protiv npr. Vijeća ministara, što se pokazalo u slučaju šutnje uprave koji je pokrenuo TI BiH protiv Vijeća ministara BiH. U prilog ovoj tezi ide i činjenica da u godišnjim izvještajima 4 institucije Ombudsmana za ljudska prava iz 2010. i 2011. godine, ne postoji nijedan podatak da je bilo kom organu na nivou BiH izrečena novčana kazna. Dodatno, najnovijim izmjenama Zakona o slobodi pristupa informacijama na nivou BiH iz 2011. godine se direktno uskraćuje pravo saznanja svakom građaninu i građanki Bosne i Hercegovine o postojanju prava na žalbu, osim promijenjenog Člana 12. i 14. koji podrazumijeva korištenje žalbe u slučaju nemogućnosti udovoljanja ili odbijanja samog zahtjeva.

²⁷. Jedan od primjera dobre prakse uključivanja OCD-a u rad radnih grupa za izradu zakona je učestvovanje NVO Vaša prava BiH u radu radne grupe koja je radila na izradi četvrtog nacrtu Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

inkluzivno učešće u kreiranju javnih politika od izuzetne važnosti. Slijedi kratak prijedlog najvažnijih preporuka za unapređenje postojećeg stanja:

Preporuke za djelovanje:

- Izmijeniti i usaglasiti postojeća Pravila za konsultacije te usvojiti i provoditi Pravila za konsultacije za sve nivoe vlasti na kojima ne postoje.
- Obezbijediti širu i sistematičniju upotrebu Pravila za konsultacija u izradi pravnih propisa ne samo u procesu kreiranja nacrtu zakona i pravnih dokumenata već i u procesu razvoja javnih politika kao jednog od osnovnih analitičkih instrumenata kojim se postiže javnost u procesu izrade javnih politika i pravnih propisa.
- Donijeti odluke o osnivanju jedinica za suradnju sa OCD pri svim ministarstvima i institucijama u BiH koje bi pratile i pomagale njihov rad te ih pravovremeno uključivale u donošenje odluka.

(Izvor: CPDC, *Izveštaj o poticajnom okruženju za razvoj civilnog društva u Bosni i Hercegovini za 2013. godinu*, Sarajevo: CPCD, mart 2014.)

2. Imperativ Republike Bosne i Hercegovine je ulazak u Evropsku Uniju, smjernice

Izgradnja tripartitnih odnosa: Razvoj civilnog društva, nacionalne reforme i Evropska integracija u Istočnoj i Jugoistočnoj Evropi

2.1 Uvod

Ove smjernice za nacionalne aktivnosti skup su preporuka civilnom društvu, EU-u i nacionalnim vladama u regiji o provođenju Ljubljanske deklaracije koja je odobrena na međunarodnoj konferenciji 2. aprila 2008., a koju je potpisao znatan broj udruženja. O tim se smjernicama raspravljalo te su iste i promijenjene na konferenciji u Zadru, 29.-30. septembra 2008., te označavaju novi korak u kampanji za izgradnju civilnog društva koje će obuhvatati cijelu Evropu (vidi plan kampanje zagovaranja u prilogu).

Cilj je ostvariti održive tripartitne odnose – civilno društvo, EU i nacionalne vlade – koja se zagovara u Ljubljanskoj deklaraciji:

»Teoretski se može stvoriti situacija u kojoj su svi na dobitku. Civilno društvo može puno dobiti podrškom EU-a za proces reformi i usvajanje evropskih normi. Za EU, civilno društvo je nadzornik koji je aktivan upravo u područjima u kojima su reforme najosjetljivije, te nezavisan izvor informacija i savjeta. Nacionalni političari takođe prepoznaju, ali svakako ne jednoglasno, da im je potrebna kritična podrška nezavisnog civilnog društva kako bi ostvarili reforme, što će ih dovesti bliže Uniji.«

Cilj je da smjernice budu praćene nizom nacionalnih dijaloga i akcijskih planova sačinjenih pomoću knjige *»Prema održivom civilnom društvu širom Evrope«* (*Towards a sustainable Europe - wide civil society*) koja sadrži deklaraciju i 12 nacionalnih priloga (iz Albanije, Bjelorusije, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Kosova, Makedonije, Moldavije, Crne Gore, Rusije, Srbije, Turske i Ukrajine).

Dok evropska integracija može biti podsticaj za razvoj nezavisnog i održivog civilnog društva, nije dovoljno da se samo stvori civilno društvo. Kako bi se povećalo učestvovanje građana kroz razvoj civilnog društva, postoji potreba za kontinuiranom i značajnom izgradnjom kapaciteta svih uključenih strana. Učestvovanje građana ne zahtijeva samo inicijative odozdo prema gore i izgradnju kapaciteta, već isto tako

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

zavisi o procesu širih reformi kako bi se ojačala reprezentativna demokratija, transparentno upravljanje i vladavina prava.

Da bi tripartitni odnosi bili učinkoviti, svaki dio mora razmišljati o vlastitoj ulozi i reformisati vlastite strukture:

2.2 Civilno društvo

Civilno društvo mora zagovarati slobodu udruživanja, posebno u zemljama regije u kojima je ona zabranjena ili ograničena, ali i tamo gdje u najboljoj namjeri vlade i donatori ograničavaju nezavisnost organizacija civilnog društva. Ona moraju biti više od pukih predstavnika vlada ili evropskih institucija za reforme. Organizacije civilnog društva (OCD-i) mogu učinkovito podupirati reforme samo razvojem sposobnosti da zastupaju svoje članove i jasno iznose pitanja koja brinu širu javnost. Vlade i EU trebaju prepoznati da organizacije civilnog društva, da bi mogle to napraviti, moraju razviti svoje strukture i sposobnosti. Nije dovoljno omogućiti formalna prava da budu saslušane. Glas, posebno glas lokalne zajednice, treba njegovati i obrazovati. Evropska komisija treba dati primjer osiguravanjem redovnog dijaloga preko svojih delegacija na nivou pojedinačnih država, dok organizacije civilnog društva trebaju razviti razumijevanje opsega i ograničenja djelovanja na evropskom i na nacionalnom nivou. Ništa se ne smije odlučivati o organizacijama civilnoga društva bez njih samih.

2.3 Vlada

Primarna svrha tripartitnih odnosa je nacionalno provođenje, s obzirom na raznolikost situacija širom regije. Ako vlade u regiji steknu političku volju, u Evropi mogu naći mnogo primjera, instrumenata i upravljanja. Te smjernice stoga iznose zajedničke karakteristike za provođenje evropske perspektive, ali u osnovi svaka zemlja mora razviti vlastiti konsenzus i dugoročnu strategiju. **Nacionalne vlade još uvijek treba uvjeravati u situaciju koja je dobitna za sve, te da ih nezavisno i održivo civilno društvo neće samo približiti EU-u, već i da je od ključne važnosti za rješavanje mnogih problema u društvu koje država ne može sama rješavati: poštovanje ljudskih prava i manjina, pomirenje zajednica i borba protiv diskriminacije i socijalne isključenosti.**

2.4 Institucije EU-a i drugi donatori

Slično tome, nacionalni izvještaji i deklaracija naglašavaju važnost koju organizacije civilnog društva pripisuju ulozi delegacija Evropske komisije koje mogu varirati širom regije. Komisija bi trebala dati primjer osiguravanjem redovnog dijaloga sa OCD-ima preko svojih delegacija te na evropskom nivou kako bi se uvjerile nacionalne vlade da učine isto. **Retorika političke volje da se podupre civilno društvo kao učesnik u procesu evropske integracije mora biti jasnije popraćena djelovanjem.** Razmjena informacija i konsultacije s nacionalnim vlastima moraju se istovremeno dijeliti i s OCD-ima. Evropska komisija bi takođe trebala preispitati svoje aranžmane finansiranja kako bi ih više uskladila s potrebom osiguravanja operativnih donacija za razvoj održivog civilnog društva i rad s drugim donatorima za podršku razvoju lokalne zajednice.

Mjere navedene u nastavku treba smatrati dodatkom postojećim mehanizmima i instrumentima koji su razvijeni s takvim međunarodnim organizacijama kao što su Vijeće Evrope i Organizacija za evropsku sigurnost i saradnju (OSCE)²⁸, čije su članice i EU i susjedne države. Ovi potonji trebaju biti ojačani i dodatno razvijeni kako bi se osigurali zajednički minimalni standardi odnosa s civilnim društvom u Evropi.

PROVOĐENJE 10 PREPORUKA U LJUBLJANSKOJ DEKLARACIJI

2.5 Slušati Civilno Društvo (1)

Polazišna tačka trebaju biti potrebe građana, te kako civilno društvo treba reagovati i zagovarati načine da se te potrebe ispune putem vlastitih napora i zagovaranjem promjena u javnoj politici. Ljubljanska deklaracija je plan da se zastane i napravi bilans nakon više od 10 godina reformi. OCD-i zahtijevaju da budu više od agenata reformi i da imaju priliku izreći potrebe grupa iz lokalnih zajednica, socijalno isključenih i manjina, koje u poređenju sa velikim privrednim interesima gotovo da i nemaju svoj glas. Da bi se organizovali nacionalni dijalozi, zavisno o različitim situacijama, poželjno je preduzeti nekoliko koraka:

- izvještaji koja utvrđuju zahtjeve društva – treba postojati sinteza dokaza i istraživanja društvenih potreba od strane OCD-a, trustova mozgova i drugih

²⁸ Npr. Konferencija međunarodnih NVO-a (INGO) Vijeća Evrope ili OSCE-ovi sastanci HDIM.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

izvora. Tu sintezu treba ujediniti s Ljubljanskom deklaracijom i izvještajima država. Izvještaj pojedine države može biti korisno usporediti s izvještajima drugih država. Taj međusektorski pristup treba biti dopunjen i dokazima o sektorskim inicijativama.

- organizovanje dijaloga između javnih vlasti i civilnog društva – premda bi glavni naglasak organizovanja rasprave ili niza rasprava za razmatranje utvrđivanja društvenih potreba trebao biti nacionalni, Evropska komisija bi takođe trebala biti uključena. Organizovati takav dijalog učinkovito i inkluzivno bio bi izazov za OCD-e te za vlade da sarađuju s civilnim društvom na najvišem političkom nivou.
- posljedica nacionalnih izvještaja i rasprava trebao bi biti akcioni plan koji pokriva svih 10 tačaka u ovoj deklaraciji. Sam proces zahtijevat će trajniji dijalog, te okvir za javno učestvovanje. Izgradnja kapaciteta je nužna da bi se stvorila javna sfera i omogućilo vladama da apsorbiraju široki niz inputa.

2.6 Razviti dugoročnu strategiju za održivo civilno društvo (2)

Da bi razvili takvu strategiju, OCD-i bi trebali početi individualno i kolektivno definisati vlastitu dugoročnu strategiju i kapacitete za reakciju na nove izazove, dajući pri tome preporuke za prevladavanje slabosti. Istovremeno, vlade bi trebale razmotriti kakve strukture treba uspostaviti na središnjem nivoima i u različitim uredima za odnose s civilnim društvom. To treba biti popraćeno dugoročnijom identifikacijom aktivnosti važnih za učestvovanje OCD-a u raznim aspektima vlade²⁹. Svaku zemlju treba podsticati da ispita koji su dugoročniji ciljevi ostvarivi iz dinamike tripartitnog odnosa civilnoga društva, EU-a i nacionalnih vlada. Na temelju utvrđivanja potreba i vježbe slušanja pod tačkom 1, takva bi strategija trebala razmatrati:

- spoljne elemente koji predstavljaju nove izazove, prijetnje ili prilike, kao što su privredni i demografski trendovi, migracija, društvene nejednakosti i izazov evropske integracije.
- unutrašnje elemente uključujući poželjno širenje lokalnih, nacionalnih i međunarodnih izvora finansiranja kako bi se dugoročno osiguralo održivo civilno društvo. DECIM (vidi tačku 9) može pomoći kao katalizator boljeg ujedinjavanja donatorskih aktivnosti za osiguranje održivosti.
- strukture za dijalog i za uzimanje pitanja kojima se bavi civilno društvo u obzir u svim dijelovima vlade, kao i nivoi mehanizama provođenja i praćenja.

²⁹ . Hrvatska vlada usvojila je takvu dugoročnu strategiju za osiguravanje održivog civilnog društva (2006.-2011.).

2.7 Usresrediti se na stvaranje podsticajnog okruženja za održivost OCD-a (3)

Kao odgovor na planove OCD-a, vlade bi trebale biti pozvane da preispitaju vlastite strukture, uz savjet DECIM-a. Podsticajno okruženje znači okruženje koje omogućava a ne kontroliše, uz punu garanciju slobode udruživanja i nezavisnosti OCD-a. Kako Ljubljanska deklaracija jasno navodi, podsticajno okruženje više je od stvaranja odgovarajućeg zakonskog i fiskalnog okruženja. To nije dovoljno da bi se dosegli evropski standardi za civilno društvo. Ne postoji jedinstveni evropski model, već je dostupan široki niz različitih standarda upravljanja i institucionalnih referenci:

- minimalni standardi za konsultacije Evropske komisije, ali isto tako i šire smjernice OECD-a³⁰ za vlade o informisanju, konsultacijama i učestvovanju, koje se bave kako učestvovanjem civilnog društva tako i neposrednim učestvovanjem građana.
- strukturama koje su potrebne unutar vlade i u svakom ministarstvu za podršku civilnom društvu, kao i o posredničkim mehanizmima i mehanizmima raspodjele finansijskih sredstava trećim stranama treba raspraviti sa OCD-ima, tako da one budu tamo zbog njih, a ne samo zbog administracije.
- okvirni sporazumi ili ugovori između vlade i sektora civilnog društva najmoderniji su instrument dostupan u desetak država članica EU-a ili regija. Oni su otvoren, fleksibilan instrument prilagodljiv različitim okruženjima i geografskim položajima. Korisni su za razjašnjavanje zajedničkih vrijednosti i uloga vladine i nevladine sfere. Takvi ugovori imaju holistički pristup informacijama, konsultacijama i finansiranju. Nisu pravno obavezujući, ali uživaju podršku vlade i parlamenta te omogućavaju rješavanje pritužbi i reviziju.

2.8 Poboljšati pristup dokumentima i popuniti praznine u informacijama (4)

Ravnopravnost pristupa informacijama i pružanje informacija na način povoljan za korisnika svim OCD-ima ciljevi su koji se mogu postići puno prije onih koji zahtijevaju izgradnju kapaciteta i institucionalnu izgradnju. Tripartitni odnosi civilno društvo, EU i nacionalna vlada treba biti otvoren i možda odmah biti ostvaren barem za aktivno pružanje informacija uz minimum sredstava. Uključivanje OCD-a koji se nalaze izvan unutrašnjeg kruga, te onih na lokalnom nivou u razmjenu informacija

³⁰ <http://siteresources.worldbank.org/ACCRAEXT/Resources/4700790-1217425866038/AAA-4-SEPTEMBER-FINAL-16h00.pdf>

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

relevantnih za njihove potrebe, od temeljne je važnosti za civilno društvo na širokoj osnovi.

- EU i nacionalne vlasti trebaju se složiti oko proaktivnog »režima slobode informisanja« kako bi rani nacrti budućih strateških planova i operativnih programa bili automatski objavljeni, pri čemu bi samo oni dokumenti koji potpadaju pod izuzetke u propisu o pristupu dokumentima ostali tajnima. OCD-e se informiše prekasno da bi se mogli angažovati ili ih se uopšte ne informiše, usprkos činjenici da uredba o programu IPA predviđa pravovremeno dostavljanje nacрта nacionalnim vlastima.
- EU i vlade ne mogu prevesti sve radne spise, ali da bi oni bili dostupni NVO-ima, posebno na lokalnom nivou, civilnom društvu treba osigurati mogućnost prevođenja. Ljubljanska deklaracija ukazuje na prednost stvaranja portala NVO-a koji mogu predstavljati centar informacija o Evropi i razvoju civilnog društva.

2.9 Provesti načelo partnerstva u praksi (5)

Radni dokument pripremljen na početku ovog procesa za seminar 10. oktobra 2007. (vidi plan kampanje zagovaranja ITS-a u prilogu) u Bruxellesu, analizira pravne tekstove o partnerstvu u uredbama koje uspostavljaju IPA-u i ENPI³¹. Oni nameću pravne obaveze Evropskoj komisiji i vladama koje učestvuju da osiguraju da se načelo partnerstva koje uključuje civilno društvo provodi u svim fazama. Činjenica da tekstovi omogućuju slobodu u pitanju kako to treba napraviti ne čini ih manje obavezujućima i ne opravdava trenutnu situaciju u kojoj se jedva primjenjuju. Postizanje pravoga partnerstva više je od pitanja zakonskih obaveza: svi partneri trebaju izgradnju kapaciteta, usavršavanje i dokaze da pokažu svoju dodanu vrijednost.

- Komisija treba podsjetiti vlade partnere na njihovu obavezu izvještavanja o partnerstvu i odrediti smjernice o primjeni konsultacija i partnerstva u svim fazama u stvaranju, provođenju i evaluaciji strategija i programa.
- Obaveza da ti *programi »moraju sadržavati pregled konsultacija sa relevantnim socio - ekonomskim partnerima te, gdje je to relevantno,*

³¹ Radni spis: Uključenost OCD-a iz zemalja susjeda EU-a u oblikovanju, provođenju, praćenju i evaluaciji spoljnih politika i pomoći EU-a. Cf Uredba 1085/2006 kojom se uspostavlja instrument predpristupne pomoći (IPA) i Uredba 1638/2006 o instrumentu za evropsko susjedstvo i partnerstvo (ENPI)

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

*predstavnicima civilnog društva*³² zahtijeva da procesi trebaju biti praćeni i razjašnjeni.

- Uključivanje odredbi za dijalog s civilnim društvom na svim nivoima u bilateralnim pravno obavezujućim dokumentima (npr. Sporazumima o partnerstvu i saradnji ili Sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju).
- Uključivanje predstavnika civilnog društva u odbore za praćenje za regionalne operacije za IPA-u i provođenje ENPI-ja za prekograničnu saradnju.
- Za prekogranične programe koji uključuju države članice EU-a, primjena načela partnerstva u strukturnim fondovima EU-a (član 11. temeljne uredbe).

Treba razmotriti stvaranje partnerstava uz pristup odozdo prema gore i programa bližih civilnom društvu poput programa *Leader* (ruralni razvoj), *Urban i Equal* koji su bili vodeći programi u strukturnim fondovima EU-a. Važno je prenijeti iskustvo OCD-a u vezi strukturnih fondova OCD - ima u zemljama kandidatkinjama i susjednim zemljama. Još jedan koristan instrument je globalno doniranje³³.

2.10 Izgradnja koalicija između OCD-a (6)

Ključni prioritet koji je utvrđen nacionalnim izvještajima i Ljubljanskom deklaracijom je razvoj koalicija i kapaciteta OCD-a da govore jednim glasom. Komisija isto tako podupire platforme za zastupanje civilnog društva. Međutim, treba izbjegavati pristup koji bi bio preinstitucionalan. Budući da se u Evropi sve vrti oko umrežavanja, ona je korisna laboratorija za pronalaženje smjernica za trajnu ili ad hoc izgradnju koalicija bilo za zagovaranje nekog cilja, pružanje usluga ili za vođenje projekta. Provesti ovaj akcioni plan nije moguće bez koalicija OCD-a koje će zagovarati promjene, pratiti i lobirati za napredak. Prepreke izgradnji koalicija treba prevladati: nedostatak resursa i tendencija da se OCD-i takmiče zbog kratkoročnih mogućnosti finansiranja, umjesto da gledaju svoj srednjoročni zajednički interes te da uvide da ukoliko se ne ujedine neće imati dovoljno težine kod nacionalnih i EU vlasti. Opet zavisi o OCD-ima u svakoj državi da definišu vlastite potrebe i istraže različite načine podupiranja koalicija:

³² . Ibidem

³³ . Slovenija je dobar primjer. Kao država članica EU-a, ova zemlja daje određeni dio izdvajanja iz socijalnog fonda za iz- gradnju kapaciteta NVO-a.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

- koalicije najbolje funkcionišu kada ih ujedini određeni zadatak sa jasnim ciljevima, raspored, te strategija za zajednički rad koja se može oslanjati na snage učesnika i učiniti sumu većom od zbira njenih dijelova.
- edukacije iz pristupa predpristupnom instrumentu i drugim fondovima EU-a za proširenje i politiku susjedstva trebaju biti usmjerene ka djelovanju, pri čemu će se učesnici okupiti u stvaranju koalicije.
- koalicije trebaju izgradnju kapaciteta ako se želi da postignu kombinaciju učinkovitosti i uključenosti, a to zaslužuje više pažnje donatora. Koalicije trebaju prikupiti dokaze od učesnika, prikupiti podatke iz drugih izvora, iznijeti dobro utemeljena mišljenja i djelovati na različitim geografskim područjima.
- za neka opšta pitanja s EU-om i nacionalnim vladama, nužne su međusektorske koalicije, ali često je bolje prvo okupiti organizacije na širokoj sektorskoj osnovi, a zatim ih povezati.
- komunikacija i konsultacije između različitih sektorskih koalicija moraju biti uspostavljene na nacionalnom nivou kako bi se dijelilo iskustvo i upoređivao napredak u uspostavljanju odnosa s vladom, budući da kvalitet radnih odnosa varira sa različitim ministarstvima.
- koalicije moraju biti glasne u medijima i u procesima konsultacija.

2.11 Osiguravanje ravnopravnijeg pristupa EU fondovima (7)

Korisnici s pravom zahtijevaju više glasa u oblikovanju programa i određivanju prioriteta kao što su stvaranje novog civilnog društva i predpristupni instrumenti i politika susjedstva. Politička predanost EU-a razvoju civilnoga društva u istočnom i jugoistočnoevropskom susjedstvu polazišna je tačka. Da bi uspjela, međutim, Evropska komisija treba razmisliti jesu li njeni aranžmani finansiranja dovoljno jednostavni, raznoliki i fleksibilni da ispune takav cilj i omoguće koordinaciju sa drugim donatorima. Postizanje ravnopravnijeg pristupa zahtijeva nekoliko mjera:

- mora postojati podrška za temeljnu potrebu za obrazovanjem, izgradnjom kapaciteta i osnovnim finansiranjem kako bi se omogućilo strukturama OCD-a da se razviju. To znači preuzimanje određenih rizika podrške ljudi i struktura na dugoročnoj osnovi, a ne samo za jednokratne projekte.
- Ljubljanska deklaracija prepoznaje da upravljanje EU fondovima zahtijeva izgradnju kapaciteta i edukaciju koliko u nacionalnoj i regionalnoj upravi toliko i među OCD-ima. Postoje stvarne koristi od podsticanja partnerstva zajedničkim edukovanjem ljudi iz dvaju sektora.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

- ravnopravnost pristupa EU fondovima može se postići samo u određenoj mjeri. Aktivna uključenost ostalih donatora kao sufinansijera preduslov je za male OCD-e koji nemaju kapaciteta za samostalno upravljanje evropskim donacijama ili projektima. Njihove potrebe trebale bi biti pokrivene nacionalnim, fleksibilnijim izvorima finansiranja ili uključivanjem u neku širu grupu.
- najkreativniji OCD-i mogu propustiti prilike za edukaciju i pristup sredstvima. Svaka zemlja trebala bi imati proaktivnu službu za podršku korisnicima koju treba dobro reklamirati preko već pomenutih portala NVO-a. Takva služba trebala bi podupirati inicijative za okupljanje sredstava iz različitih izvora.

2.12 Iskorak prema malim organizacijama na lokalnom nivou (8)

Svi nacionalni izvještaji u pozadini Ljubljanske deklaracije ističu da je lokalni nivo u velikoj mjeri izvan kruga informacija o EU-u i drugim donatorima, ali predstavlja 90% bilo kojeg održivog civilnog društva koje bi trebalo poštovati određenu ravnotežu između urbanih i ruralnih područja. Iz praktičnih razloga, lakše je uključiti i građane i udruženja na lokalnom nivou, da pokrenu raspravu o potrebama kojima se treba baviti civilno društvo. Postoje tehnike kao što su participativno budžetiranje, žiriji građana i javni sastanci. Preporučuje se niz različitih pristupa:

- početna sredstva od socijalnih preduzetnika i fondova treba uložiti u organizacije sposobne za inkubiranje novih lokalnih projekata i pomaganje socijalnim preduzetnicima da uspiju u stvaranju održivih organizacija.
- podrška središnje organizacije koja može preraspodijeliti male donacije na lokalnom nivou za razvoj volontiranja i socijalnog kapitala još je jedno rješenje. Takva središnja organizacija može biti fondacija za razvoj civilnog društva ili potporna strukutra NVO-a s regionalnim ograncima.
- podsticanje lokalnih resursa i donatora može se postići stvaranjem fondacija lokalne zajednice. To bi moglo uključivati reviziju zakona o fondacijama i uvođenje porezkih olakšica za povećanje individualne i korporativne filantropije.
- Povelje ili ugovori između OCD-a i lokalne ili gradske uprave mogu podstaknuti partnerstvo i transparentnost.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

2.13 Podsticati koordinaciju donatora (9)

Kako je istaknuto u Ljubljanskoj deklaraciji, DECIM (*Donor Exchange, Coordination and Information Mechanism* – Mehanizam donatorske razmjene, koordinacije i infomiranja) je »najbliži odgovor na mnoga od pitanja u nacionalnim izvještajima za strateški dugoročni pristup civilnom društvu.« Za OCD-e koordinacija donatora ima prednost okupljanja različitih pristupa, od kojih nijedan ne može sam razviti održivo civilno društvo, te stvaranja u DECIM-u sagovornika specijalizovanih javnih i privatnih donatora, pokrivajući niz zakonskih, fiskalnih, institucionalnih i prekograničnih pitanja. DECIM je isto tako vrijedan potencijalni partner za nacionalne vlade koje traže stručno znanje koje bi im pomoglo u razvoju podsticajnog okruženja za civilno društvo i može pomoći, osigurati da to pitanje doista bude u njihovom planu rada. U septembru 2008., DECIM je dobio mandat od Foruma na visokom nivou o učinkovitoj pomoći³⁴, održanog u Accri, da se usresredi na izgradnju kapaciteta civilnog društva u regiji. Taj koordinacioni mehanizam treba postati poznatiji i pomaknuti se iz konceptualne u operativnu fazu:

- website bi trebao izaći u javnost kao resurs i mehanizam razmjene za sve koji se bave razvojem civilnog društva i treba biti dobro reklamiran.
- trebao bi postojati program i raspoređenje koordinacije na temelju na kojem je započet u Hrvatskoj i drugim zemljama istočne i jugoistočne Evrope, Turskoj i istočnom susjedstvu.
- DECIM bi trebao postati prisutan na terenu preko službi za podršku korisnicima i povezivanja toga mehanizma s drugim koordinacijskim mehanizmima kao što su forumi donatora.
- partnerstvo između Europske komisije i drugih donatora u vođenju procesa stvaranja civilnog društva u istočnoj i jugoistočnoj Evropi i Turskoj je poželjno uz istovremeno širenje ovog instrumenta i na druge zemlje u regiji.

2.14 Olakšati evropsko umrežavanje (10)

Ljubljanska deklaracija već je jasno navela dodanu vrijednost evropskog umrežavanja pa je važno razviti instrumente za njegovo olakšavanje:

³⁴ . <http://siteresources.worldbank.org/ACCRAEXT/Resources/4700790-1217425866038/AAA-4-SEPTEMBER-FINAL-16h00.pdf>

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

- studijske posjete institucijama EU-a i evropskim udruženjima u državama članicama (poput onih koje je već organizovao TAIEX iz Opšte uprave za proširenje) i stipendije.
- evropska udruženja razvijena oko institucija EU-a trebala bi otvoriti svoje članstvo OCD-ima iz regije.
- interese nacionalnog civilnog društva takođe treba iznijeti i na nivou EU-a, da bi se dopunili tripartitni odnosi, iako se otvaranje ureda NVO-a u Bruxellesu čini prilično dalekim.
- predstavnici nacionalnih ministarstava iz regije trebaju dosljedno biti uključivani u konferencije, seminare i programe edukacije kako u regiji tako i u EU-u.

2.15 Nastavak

Sada je zadatak partnerskih organizacija da započnu proces nacionalnog provođenja tih smjernica. Pristup će se razlikovati s obzirom na raznolikost situacija širom regije. Akcioni planovi trebaju biti sastavljeni i raspravljani na nacionalnim događanjima, a trebali bi slijediti neke zajedničke uporedive ciljeve:

- definisati osnovne operativne smjernice i jasne akcione prioritete za razvoj OCD-a za svaku zemlju i zajedničke prioritete za regiju.
- sastaviti bilans postojećih ljudskih, tehničkih i organizacijskih resursa i procijeniti kako se može postići da oni učinkovitije zajedno rade prema ekonomičnoj, fleksibilnoj i decentraliziranoj infrastrukturi za izgradnju kapaciteta za OCD-e.
- definisati minimalne standarde kako bi se stvorilo podsticajno okruženje za razvoj OCD-a i osiguralo da se oni ispune konkretnim skupom postojećih mjera i novih instrumenata za strukturnu podršku.
- stvoriti program sa rokovima za provođenje tripartitnog odnosa civilno društvo, EU i nacionalna vlada, ali program koji neće biti ni krut ni birokratski (tj. raznolikija, pojednostavljena administracija, više strukturnih podrški i podrški usmjerenih ka održivosti, budžetske linije za brze reakcije).

Premda bi svaka zemlja trebala definisati vlastiti akcioni plan, trebala bi postojati zajednička regionalna podrška:

- web stranice za razmjenu informacija
- mreže solidarnosti za lobiranje, izgradnju koalicija;

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

- radne grupe za proučavanje prijedloga od zajedničkog interesa (tj. okvirni sporazumi i ugovori između vlade i civilnog društva ili budućnost predpristupnih instrumenata i instrumenata politike susjedstva).

Dejan Marinković

3. Dobre prakse

Ured za udruge Republike Hrvatske³⁵ osnovan je »Uredbom o Uredu za udruge« 1998. godine radi obavljanja stručnih poslova iz djelokruga Vlade Republike Hrvatske u vezi sa stvaranjem uslova za saradnju i partnerstvo s nevladinim, neprofitnim sektorom, posebno sa udruženjima u Republici Hrvatskoj.

Ured ima širok raspon djelovanja, od saradnje na kreiranju i predlaganju novih zakonskih okvira za djelovanje nevladinog, neprofitnog sektora u Republici Hrvatskoj, praćenja provođenja Nacionalne strategije stvaranja podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva i mjera Operativnog plana provođenja Strategije, do izrade programa, standarda i preporuka za finansiranje djelovanja organizacija civilnoga društva iz državnog budžeta i drugih javnih izvora, kao i iz pretpristupnih i strukturnih fondova Evropske unije.

Prema važećoj *Uredbi o Uredu za udruge*, Ured ima zadatak koordinacije rada ministarstava, središnjih državnih ureda, ureda Vlade Republike Hrvatske i državnih upravnih organizacija, te tijela uprave na lokalnom nivou, u vezi sa praćenjem i unaprjeđenjem saradnje sa nevladinim, neprofitnim sektorom u Republici Hrvatskoj.

Ured provodi projekte za podršku razvoju civilnog društva koje iz programa Evropske unije, finansira i ugovara Središnja agencija za finansiranje i ugovaranje. Od 2005. godine temeljem Operativnog Sporazuma sa navedenom Agencijom, Ured je nadležan za programiranje i praćenje projekata u sklopu programa EU za sektor civilnog društva CARDS i PHARE te i komponente IPA. Takođe, od 2007. Ured je Kontakt tačka za program *Evropa za građane* kojim su otvorene nove mogućnosti finansiranja projekata organizacija civilnog društva, ali i lokalne samouprave u Hrvatskoj sa ciljem podsticanja aktivnog uključivanja građanstva u postupke donošenja odluka na evropskom nivou.

Ured za udruge koji u okviru decentraliziranog sistema provođenja programa EU u pretpristupnom razdoblju ima ulogu Jedinice za provođenje projekata, biće posredničko tijelo prvog nivoa za program Razvoj ljudskih potencijala u prijedlogu nove operativne strukture za korištenje sredstava ESF-a (U sklopu odredbama Odluke Vlade RH o strateškim dokumentima i institucionalnom okviru za korištenje

³⁵ <http://www.uzuvrh.hr/stranica.aspx?pageID=12>

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

strukturnih instrumenata Evropske unije u Republici Hrvatskoj, NN 116/2010), pri čemu je Ministarstvo rada i penzionog sistema upravljačko tijelo. Programiranje ulaganja u jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva dio je Operativnog programa Razvoj ljudskih potencijala.

U skladu sa Kodeksom pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje finansijske podrške programima i projektima udruženja koji je *Sabor* usvojio u februaru 2007. godine, Ured radi na poboljšanju standarda za finansiranje programa udruženja iz državnog budžeta.

U provođenju pomenutih zadataka, Ured usko saraduje sa Savjetom za razvoj civilnog društva kojem ujedno pruža tehničku, administrativnu, stručnu i finansijsku podršku u radu.

4. Prijedlog Uredbe o Uredu za Udruženja u BiH³⁶

I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovom Uredbom propisuje se djelokrug Ureda za udruženja (u daljem tekstu: Ured), unutarnje ustrojstvo Ureda, nazivi unutrašnjih ustrojstvenih jedinica i njihov djelokrug, način rada Ureda, okvirni broj potrebnih državnih službenika te druga pitanja od značaja za rad Ureda.

II. DJELOKRUG UREDA

Član 2.

Radi stvaranja uslova za razvoj učinkovite saradnje sa udruženjima i drugim organizacijama civilnog društva u Republici Bosni i Hercegovini, Ured obavlja stručne, analitičke, savjetodavne i administrativne poslove za Vijeće Ministara Republike Bosne i Hercegovine, a konkretno poslove:

- izrade, sistematskog praćenja, analize i ocjene provođenja strateških programa za stvaranje podsticajnog okruženja za razvoj civilnog društva te pripreme i provođenje mjera ostalih strateških dokumenata koji obuhvataju aktivnosti saradnje sa udruženjima;
- učestvovanja u izradi, sistematskom praćenju, analizi i ocjeni normativnog okvira za djelovanje udruženja i ostalih organizacija civilnog društva u Republici Bosni i Hercegovini;
- koordinacije rada tijela državne uprave i ostalih javnih institucija na području harmonizacije politike, kriterijuma i standarda finansiranja projekata udruženja i ostalih organizacija civilnog društva iz državnog budžeta i drugih javnih izvora;
- pružanja, po potrebi, stručne pomoći državnim tijelima u pripremi i provođenju konkursa za finansiranje projekata i programa udruženja iz državnog budžeta;

³⁶ http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_03_34_820.html

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

- saradnje u oblikovanju programa podrške razvoju civilnog društva koje provodi Nacionalna fondacija za razvoj civilnog društva i koji se finansiraju iz sredstava državnog budžeta raspoloživih na budžetskoj poziciji Ureda;
- razvoja i vođenja učinkovitog sistema praćenja i vrednovanja projekata i programa udruženja finansiranih iz državnog budžeta i drugih javnih izvora te fondova Evropske unije;
- pripreme analize i izvještaji za Vijeće Ministara Republike Bosne i Hercegovine o utrošku sredstava koja su, kao podrška programskim aktivnostima, osigurana i isplaćena udruženjima iz državnog budžeta, drugih javnih izvora i fondova Evropske unije;
- oblikovanja i vođenja javne baze podataka o dodijeljenim bespovratnim sredstvima za projekte i programe organizacija civilnog društva iz državnog budžeta i drugih javnih izvora;
- koordinacije rada tijela državne uprave na području razvoja savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata te uključivanja udruženja i ostalih organizacija civilnog društva u donošenje, provođenje i vrednovanje javnih politika;
- stručne i administrativne podrške radu pojedinih savjetodavnih tijela Vijeća Ministara Bosne i Hercegovine;
- pružanja, po potrebi, stručne pomoći Uredu predsjedavajućeg Vijeća Ministara Republike Bosne i Hercegovine o pitanjima iz njegovog djelokruga;
- pripreme i provođenje programa stručnog osposobljavanja i usavršavanja državnih službenika i drugih korisnika u području razvoja saradnje sa civilnim društvom u oblikovanju javnih politika;
- pružanja informacija i davanje stručne pomoći građanima i predstavnicima organizacija civilnoga društva iz nadležnosti Ureda;
- uspostavu, provođenje i razvoj međunarodne saradnje s tijelima Evropske unije, drugim međunarodnim tijelima i srodnim institucijama u skladu sa djelokrugom Ureda;
- pripreme i provođenje aktivnosti međunarodne razvojne saradnje na području podrške razvoju civilnog društva;
- pripreme, koordinacije i provođenje projekata i programa Evropske unije i drugih međunarodnih organizacija za podršku razvoju civilnog društva;
- provođenje aktivnosti finansijskog upravljanja i kontrole kvaliteta provođenja projekata i programa za sektor civilnog društva koji se finansiraju iz fondova Evropske unije;
- sufinansiranja projekata udruženja i ostalih organizacija civilnog društva koji ostvaruju podršku iz fondova Evropske unije.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

Pored poslova iz stava 1. ovoga člana, u Uredu se obavljaju i drugi poslovi koje Uredu povjeri Vijeće Ministara Republike Bosne i Hercegovine.

III. UNUTARNJE USTROJSTVO UREDA

Član 3.

U Uredu se za učinkovito obavljanje poslova iz člana 2. ove Uredbe ustrojavaju sljedeće unutrašnje ustrojstvene jedinice:

- Odjeljenje za strateško planiranje, programiranje i informisanje,
- Odjeljenje za provođenje programa Evropske unije i međunarodnu saradnju,
- Odjeljenje za finansijsko upravljanje i osiguranje kvaliteta.

Član 4.

Odjeljenje za strateško planiranje, programiranje i informisanje obavlja stručne, analitičke i administrativne poslove u okviru djelokruga Ureda iz područja: koordinacije i praćenja provođenja strateških dokumenata za podršku razvoju civilnog društva u nadležnosti Ureda te saradnje u kreiranju i predlaganju normativnog okvira za razvoj i djelovanje organizacija civilnog društva u Republici Bosni i Hercegovini; strateškog planiranja i programiranja za sektor civilnog društva za programe koji se finansiraju iz prepristupnih i strukturnih fondova Evropske unije; unaprijeđenja standarda za dodjelu bespovratnih sredstava projektima i programima udruženja i drugih organizacija civilnog društva iz državnog budžeta i drugih javnih izvora (budžeta jedinica lokalne i regionalne samouprave) te standarda za njihovo praćenje i vrednovanje učinaka u svrhu planiranja idućih ciklusa finansiranja, u skladu sa standardima i procedurama Evropske unije; vođenja baze podataka i informacijskog sistema za praćenje projekata i programa udruženja i drugih organizacija civilnog društva u Republici Bosni i Hercegovini finansiranih iz državnog budžeta i drugih javnih izvora te fondova Evropske unije; pripreme analize i izvještaja za Vijeće Ministara Republike Bosne i Hercegovine o utrošku sredstava koja su, kao podrška programskim aktivnostima, osigurana i isplaćena udruženjima iz državnog budžeta, drugih javnih izvora i fondova Evropske unije; pripreme i provođenje mjera ostalih strateških dokumenata iz nadležnosti drugih državnih tijela koji obuhvataju aktivnosti saradnje sa udruženjima; pružanja stručne i tehničke podrške radu Savjeta za razvoj civilnog društva i Savjeta inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast; podsticanja razvoja standarda saradnje i savjetovanja tijela državne

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

uprave, lokalne i regionalne samouprave sa udruženjima i ostalim organizacijama civilnog društva u donošenju, provođenju i vrednovanju javnih politika; provođenja aktivnosti korisničke institucije u provođenju projekata tehničke pomoći Uredu za udruženja finansiranih iz pretpristupnih sredstava Evropske unije; informisanja, edukacije i usavršavanja zaposlenika u državnoj upravi, lokalnoj i regionalnoj samoupravi o aktivnostima iz djelokruga Ureda; pružanja informacija i davanje stručne pomoći građanima i predstavnicima organizacija civilnog društva iz nadležnosti Ureda; uređivanja mrežne stranice Ureda te izdavanja priručnika, izvještaja i ostalih publikacija s ciljem informisanja javnosti o pitanjima iz djelokruga Ureda.

Član 5.

Odjeljenje za provođenje programa Evropske unije i međunarodnu saradnju obavlja stručne, analitičke i administrativne poslove u okviru djelokruga Ureda iz područja: provođenja, koordinacije i praćenja provođenja projekata i programa za sektor civilnog društva koji se finansiraju iz pretpristupnih i strukturnih fondova Evropske unije, a posebno upravljanja internim procesima i procedurama sa tijelima nadležnim za raspisivanje i provođenje konkursa te ugovaranje projekata, koordinacije saradnje sa tijelima uključenim u njihovo provođenje, prikupljanja i analize podataka o provođenju projekata te izvještavanja nadležnih tijela o napretku provođenja; koordinacije aktivnosti vidljivosti podrške Evropske unije organizacijama civilnog društva u Republici Bosni i Hercegovini; pružanja informacija i stručne pomoći potencijalnim prijaviteljima i provoditeljima projekata za sektor civilnog društva koji se finansiraju iz pretpristupnih i strukturnih fondova Evropske unije; koordinacije provođenja programa Evropske unije »Evropa za građane« u Republici Bosni i Hercegovini u svojstvu nacionalne Kontakt tačke kao posredničkog tijela između Evropske komisije i potencijalnih korisnika te šire javnosti u Republici Bosni i Hercegovini; provođenje aktivnosti međunarodne razvojne saradnje, razmjene znanja, iskustava i praksi; unaprjeđenja okvira za razvoj civilnog društva sa srodnim državnim institucijama drugih zemalja te sa međunarodnim organizacijama; podrške aktivnostima umrežavanja udruženja i ostalih organizacija civilnog društva na regionalnom, evropskom i međunarodnom nivou te njihovo aktivno uključivanje u oblikovanje evropskih javnih politika; provođenje aktivnosti koordinacije međunarodnih i domaćih te javnih i privatnih davatelja finansijskih sredstava za projekte i programe udruženja i drugih organizacija civilnog društva, u svrhu povećanja djelotvornosti finansijske podrške razvoju civilnog društva u Republici Bosni i Hercegovini.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

Član 6.

Odjeljenje za finansijsko upravljanje i osiguranje kvaliteta obavlja stručne, analitičke i administrativne poslove u okviru djelokruga Ureda iz područja: finansijskog upravljanja i kontrole kvaliteta u sklopu provođenja projekata i programa za sektor civilnog društva koji se finansiraju iz fondova Evropske unije; nadzora pravovremenog i namjenskog trošenja sredstava te finansijskog izvještavanja; suzbijanja nepravilnosti i prijevara u sistemu provođenja programa Evropske unije i sistemu finansiranja organizacija civilnog društva iz nacionalnih izvora, sa ciljem zaštite finansijskih interesa Evropske unije i Republike Bosne i Hercegovine te izvještavanja o nepravilnostima i rizicima; osiguranja pravovremene raspoloživosti sredstava iz nacionalnih i evropskih izvora na budžetskim pozicijama Ureda te prikupljanja i sastavljanja podataka potrebnih za računovodstvo Nacionalnog fonda; osiguranja kvaliteta u različitim fazama i postupcima provođenja projekata i programa za sektor civilnog društva koji se finansiraju iz fondova Evropske unije, a posebno osiguranja kvaliteta programskih dokumenata, pravila i procedura za dodjelu finansijskih sredstava organizacijama civilnog društva, dokumenata i izvještaja koji sadrže podatke o provođenju i stanju napretka provođenja pojedinih projekata i programa te osiguranja kvaliteta postupaka i procedura u fazi provođenja; osiguranja kvaliteta standarda i mjerila provođenja konkursnih postupaka za finansiranje organizacija civilnog društva iz državnog budžeta i drugih javnih izvora; pružanja informacija i stručne pomoći na području finansijskog upravljanja za potencijalne prijavitelje i provoditelje projekata za sektor civilnoga društva koji se finansiraju iz fondova Evropske unije; ovjeravanja ugovora te izvještavanja Poreske uprave Ministarstva finansija o ostvarenim oslobođenjima od plaćanja poreza na dodanu vrijednost za projekte iz nadležnosti Ureda; upravljanja sredstvima za sufinansiranje projekata organizacija civilnoga društva koji ostvaruju podršku iz fondova Evropske unije te provođenje postupka odlučivanja o njihovom sufinansiranju, ugovaranju i praćenju izvršenja ugovornih obaveza.

IV. NAČIN UPRAVLJANJA RADOM UREDA

Član 7.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

Radom Ureda upravlja direktor Ureda, rukovodeći državni službenik, kojeg imenuje i razrješava Vijeće Ministara Bosne i Hercegovine na prijedlog predsjedavajućeg Vijeća Ministara Bosne i Hercegovine, na temelju provedenog javnog konkursa.

Direktor Ureda za svoj je rad odgovaran Vijeću Ministara Bosne i Hercegovine.

Direktor Ureda ima prava i dužnosti vođe tijela državne uprave u odnosu na državne službenike zaposlene u Uredu.

Direktor Ureda donosi Godišnji plan rada Ureda najkasnije do kraja tekuće godine za iduću godinu.

Član 8.

Direktor Ureda ima zamjenika koji za svoj rad odgovara direktoru Ureda.

Zamjenik obavlja poslove po nalogu direktora Ureda i zamjenjuje direktora Ureda u slučaju njegove odsutnosti i spriječenosti.

Voditelj odjeljenja upravlja radom odjeljenja za koji je zadužen i obavlja druge poslove po ovlaštenju direktora Ureda.

V. POTREBAN BROJ DRŽAVNIH SLUŽBENIKA

Član 9.

Pravilnikom o unutrašnjem redu Ureda utvrdiće se radna mjesta u Uredu, broj potrebnih državnih službenika sa opisom njihovih poslova i zadataka te stručnih uslova potrebnih za njihovo obavljanje, njihova ovlaštenja i odgovornosti, kao i druga pitanja od značenja za rad Ureda.

Pravilnik iz stava 1. ovog člana donosi direktor Ureda, uz prethodno pribavljenu saglasnost središnjeg tijela državne uprave nadležnog za odnose službenika.

Član 10.

Okvirni broj državnih službenika potrebnih za obavljanje poslova iz djelokruga Ureda određuje se u tablici koja je sastavni dio ove Uredbe.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

Redni broj		Broj državnih službenika
1.	Direktor Ureda	1
2.	Zamjenik direktora Ureda	1
3.	Administrativni sekretar	1
4.	Odjeljenje za strateško planiranje, programiranje i informisanje	7
5.	Odjeljenje za provođenje programa Evropske unije i međunarodnu saradnju	7
6.	Odjeljenje za finansijsko upravljanje i osiguranje kvaliteta	6
UKUPNO		23

VI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 11.

Direktor Ureda donijeće Pravilnik o unutrašnjem redu Ureda u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ove Uredbe.

Član 12.

Direktor Ureda donijeće rješenja o rasporedu službenika na radna mjesta u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu Pravilnika o unutrašnjem redu Ureda.

Član 13.

Ured za Udruženja u Bosni i Hercegovini je krovna organizacija. U skladu sa strukturom Republike Bosne i Hercegovine Uredi za Udruženja će se osnivati i na nižim nivoima:

- Republika Srpska
- Federacija Bosne i Hercegovine
- Kantoni Federacije Bosne i Hercegovine
- Brčko District
- Opštine Republike Bosne i Hercegovine

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

Član 14.

Broj i odgovornost zaposlenika na nižim nivoima vlasti određuje svaki nivo samostalno, u skladu sa ovom Uredbom.

Član 15.

Ova Uredba stupa na snagu danom objave u »Službenim novinama«.

Dejan Marinković

5. Prijedlog za donošenje Kodeks – pozitivne prakse, standarda i mjerila za ostvarivanje finansijske podrške programima i projektima Udržanja³⁷.

POSTUPAK I NAČELA ODOBRAVANJA FINANSIJSKE PODRŠKE

I.

(1) Ovim se Kodeksom uređuju osnovni standardi i načela postupanja tijela državne uprave i ureda Vijeća Ministra Republike Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: davatelji finansijske podrške) u postupku odobravanja finansijske podrške iz sredstava državnog budžeta udruženjima za provođenje njihovih programa i projekata koji su od posebnog interesa za opšte/javno dobro u Republici Bosni i Hercegovini.

(2) Davatelji finansijske podrške, radi učinkovitog korištenja raspoloživih resursa u društvu i racionalnog i transparentnog korištenja sredstava iz državnog budžeta, prilikom dodjele sredstava udruženjima za provođenje projekata i programa postupaju prema odredbama ovoga Kodeksa.

(3) Postupak odobravanja finansijske podrške iz sredstava državnog budžeta temelji se na sljedećim načelima:

1. *određivanju prioriteta za finansiranje* programa i projekata udruženja za budžetsku godinu,
2. *raspisivanju javnih konkursa*, sa jasnim uslovima konkursa, mjerilima za procjenjivanje prijave i postupku odobravanja finansijskih podrški (uključujući prioriteta područja za prijavu, način sprečavanja mogućeg sukoba interesa i mogućnost uvida u postupak procjenjivanja). Javni konkurs treba biti otvoren za prijave udruženja najmanje 30 dana od dana raspisivanja,
3. *komisijskom otvaranju zaprimljenih prijava*,
4. *procjenjivanju prijavljenih projekata i programa od strane stručnih tijela*, osnovanih od davatelja finansijskih podrški, koja čine predstavnici tijela državne uprave, naučnih i stručnih institucija i neprofitnih pravnih osoba (udruženja, fondacije i dr.), u skladu sa poslovníkom ili drugom aktu o radu stručnih tijela,
5. *dostavi pisanog odgovora učesnicima konkursa* o odobrenoj finansijskoj podršci ili razlozima neodobravanja podrške,

³⁷ <http://www.nn.hr/clanci/sluzbeno/2007/0657.htm>

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

6. *javnom objavljivanju* rezultata konkursa, sa podacima o udruženjima, programima i projektima za koje je odobrena finansijska podrška, kao i o odobrenim iznosima,
7. *sklapanju ugovora* o finansiranju programa i projekata sa udruženjima kojima je odobrena finansijska podrška, najkasnije 60 dana od dana zaključenja,
8. *praćenju i ocjenjivanju provođenja odobrenih programa i projekata*, kao i namjenskog trošenja odobrenih sredstava, na temelju obaveznog opisnog i finansijskog izvještaja kojeg udruženja dostavljaju davateljima finansijske podrške, u skladu sa odredbama ugovora o finansijskoj podršci.
9. davatelj finansijske podrške ukinuće daljnje finansiranje odobrene podrške te zatražiti povrat uplaćenih sredstava u slučaju kada udruženje nenamjenski utroši sredstva odobrene finansijske podrške.

OSNOVNA MJERILA ZA FINANSIRANJE

II.

(1) Udruženja koje učestvuju na javnom konkursu za odobravanje finansijske podrške, iz sredstava državnog budžeta, za programe i projekte od posebnog interesa za opšte/javno dobro u Republici Bosni i Hercegovini, moraju:

1. biti upisane u Registar udruženja Republike Bosne i Hercegovine,
2. unaprijeđivati vrednosti ustavnog poretka Republike Bosne i Hercegovine,
3. provoditi djelatnosti usmjerene potrebama zajednice i očuvanja održivog razvoja.

(2) Uz prijavu za odobravanje finansijske podrške, udruženje dostavlja izvještaj o urednom finansijskom poslovanju, uvjerenje o nekažnjavanju odgovorne osobe udruženja i izvod iz Registra udruženja Republike Bosne i Hercegovine te ostale dokumente u skladu sa uslovima utvrđenim konkursom davatelja finansijske podrške.

(3) Finansijsku podršku iz državnog budžeta udruženje može koristiti isključivo za provođenje aktivnosti predviđenih u odobrenom programu ili projektu.

(4) Udruženje ne može ostvariti finansijsku podršku prema odredbama ovoga Kodeksa za aktivnosti koje se već finansiraju iz državnog budžeta i po posebnim propisima.

SAVJET ZA RAZVOJ CIVILNOG DRUŠTVA

III.

(1) Savjet za razvoj civilnog društva, kao savjetodavno i stručno tijelo Vijeća Ministara Republike Bosne i Hercegovine, u skladu sa Odlukom o osnivanju Savjeta

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

za razvoj civilnog društva, prati, analizira i evaluira podrške iz državnog budžeta koje putem javnih konkursa, u skladu sa odredbama ovoga Kodeksa, odobravaju davatelji finansijske podrške za programe i projekte udruženja u Republici Bosni i Hercegovini.

(2) Davatelji finansijske podrške dostavljaju informacije o finansiranim programima i projektima Savjetu za razvoj civilnog društva i Uredu za udruženja.

PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

IV.

(1) Ovaj Kodeks stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Službenim novinama«.

6. Saradnja vlasti Republike Bosne i Hercegovine sa udruženjima na putu ka Evropskoj Uniji, smjernice, korak po korak

6.1 Opis političkih procesa

Jedna od stvari koje najviše zabrinjavaju u savremenim demokratijama je otuđenje građana od političkih procesa. U tom, kao i u mnogim drugim kontekstima, civilno je društvo važan deo demokratskog procesa. Paralelno s političkim strankama i lobijima, ono građanima pruža alternativni put za kanalsanje različitih pogleda i osiguranje raznih interesa u procesu donošenja odluka. Odbor ministara Vijeća Evrope u svojoj je preporuci CM/Recommendation(2007) donesenoj u oktobru 2007. prepoznao bitan doprinos koji organizacije civilnog društva (OCD-i) daju razvoju i ostvarivanju demokratije i ljudskih prava, posebno promocijom javne svijesti, učestvovanjem u javnom životu te osiguravanjem transparentnosti i odgovornosti tijela javne vlasti. Na sastanku Foruma o budućnosti demokratije pod okriljem Vijeća Evrope, koji se u julu 2007. održao u Švedskoj, učesnici su od Konferencije međunarodnih organizacija civilnog društva Vijeća Evrope (*Conference of INGOs of the Council of Europe*) zatražili pripremu Kodeksa dobre prakse za učestvovanje građana koji bi obuhvatio teme kao što su mehanizmi za učestvovanje OCD-a u procesima donošenja odluka i uključivanje civilnog društva u javne politike. Na temelju toga, Konferencija INGO je preuzela na sebe obavezu izrade nacarta Kodeksa dobre prakse za učestvovanje građana u procesu donošenja odluka. Tim dokumentom se definišu razlozi, okvir i sredstva za veće učestvovanje građana. Pripremili su ga iskusni predstavnici civilnog društva, a razrađen je kroz panevropski konsultativni proces. Testirali su ga i svoje mišljenje dali članovi nacionalnih i međunarodnih organizacija civilnog društva. Aktivisti i predstavnici vlasti već ga primjenjuju. Konferencija međunarodnih organizacija civilnog društva Vijeća Evrope oblikovala je korisniku prilagođen, strukturiran i pragmatičan instrument namijenjen donositeljima odluka i organizovanom civilnom društvu, uključujući organizacije civilnog društva. Kodeks sadržava čitav spektar dobrih praksi. Nije obavezujuće naravi, njime se ne propisuju pravila ili zahtijevaju mehanizmi provođenja, nego se svim učesnicima u demokratskom procesu daju smjernice proizašle iz konkretnog praktičnog iskustva dijaloga i saradnje između organizacija civilnog društva i javnih vlasti. Krajnja svrha su olakšavanje njihove interakcije te veće osnaživanje građana i njihovog sudjelovanja u demokratskom procesu na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou. Konferencija je zatražila savjete i informacije od drugih institucija Vijeća Evrope. i Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Evrope i Parlamentarna skupština Vijeća Evrope pozdravili su Kodeks dobre prakse: Kongres je spreman pridonijeti

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

njegovoj promociji i primjenjivosti u svom radu, a Parlamentarna Skupština je istaknula posebnu važnost e-alata u procesu učestvovanja. Kao instrument, Kodeks bi trebao imati političkog odjeka, i imaće ga. Trebao bi dati zamah i poduprijeti aktuelnu sklonost lokalnih, regionalnih i nacionalnih tijela vlasti da se konsultuju i saraduju sa civilnim društvom pri uvođenju savremenih alata u demokratsko upravljanje, te istovremeno pojačati učestvovanje građana u javnom životu.

6.2 Ciljevi i Ciljne grupe

Glavni cilj Kodeksa dobre prakse za učestvovanje građana je pridonijeti stvaranju podsticajnog okruženja za organizacije civilnog društva koje djeluju u zemljama članicama vijeća Evrope i Bjelorusiji, i to tako što se njima na evropskom nivou definišu zajedno opšta načela, smjernice, alati i mehanizmi za učestvovanje građana u političkom procesu donošenja odluka. Cilj je primjena Kodeksa dobre prakse na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou. Kodeks dobre prakse osniva se na stvarnim iskustvima OCD-a širom Evrope, koji razmjenjuju dobre prakse i vrijedne metode međusobnog djelovanja sa tijelima javne vlasti. Dodatni je cilj Kodeksa dobre prakse biti mjerodavan i učinkovit instrument OCD-a, od lokalnog do nacionalnog nivoa, za provođenje dijaloga sa parlamentima, vladama i tijelima javne vlasti. Cilj mu je biti interaktivan instrument, usmjeren na djelovanje, koristan i OCD-ima i tijelima javne vlasti širom Evrope. Kao jedan od načina promocije primjene Kodeksa dobre prakse biće napravljena baza studija slučaja te oblikovan dodatni paket praktičnih alata. Kodeks dobre prakse namijenjen je nacionalnim organizacijama civilnog društva, uključujući regionalne i lokalne organizacije u zemljama članicama Vijeća Evrope i Bjelorusiji, kao i organizacijama na evropskom i međunarodnom nivou. Ciljna grupa su takođe tijela javne vlasti, što uključuje parlamente, vlade i javnu upravu na lokalnom, regionalnom i nacionalnom nivou. Ciljne grupe su široko definisane, ali postoje dijelovi Kodeksa koji se mogu koristiti na svim nivoima javne uprave.

6.3 Opšti okvir za učestvovanje građana i Parametri civilnog društva

OCD-i i organizovano civilno društvo bitno doprinose razvoju i ostvarivanju demokratije i ljudskih prava. Definicija organizacija civilnog društva Vijeća Evrope nalazi se u Preporuci Odbora ministara (2007): *»Organizacije civilnog društva su dobrovoljna samoupravna tijela ili organizacije osnovane sa svrhom ostvarivanja temeljno neprofitnih ciljeva svojih osnivača ili članova.«* U odnosu na ovaj Kodeks dobre prakse za učestvovanje građana, ovaj izraz obuhvata organizovano civilno

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

društvo, uključujući volonterske grupe, neprofitne organizacije, udruženja, fondacije, dobrotvorna društva kao i geografsko ili interesno fokusirane grupe u zajednici i zagovarateljske grupe. Osnovne aktivnosti OCD-a usmjerene su na vrijednosti kao što su društvena jednakost, ljudska prava, demokratija i vladavina prava. U tim područjima svrha organizacija civilnog društva je promicati načela i unapređivati život ljudi. Organizacije civilnog društva uključivanjem velikog broja pojedinaca čine ključnu kariku otvorenog, demokratskog društva. Činjenica da su mnogi od tih pojedinaca istovremeno i glasači naglašava međusobno nadopunjavanje predstavničkom demokratijom. Organizacije civilnog društva procesu odlučivanja mogu pridonijeti znanjem i stručnošću. To je podstaknulo tijela vlasti na svim nivoima, od lokalne preko regionalne do nacionalne (kao i međunarodne institucije), da u oblikovanju i provođenju politika koriste odgovarajuće iskustvo i sposobnosti OCD-a. OCD-i uživaju izuzetno veliko povjerenje svojih članova i društva kada je riječ o iznošenju problema, zastupanju interesa i uključivanju u promovisanju određene stvari, čime puno pridonose razvoju politika. U ovome se tekstu posebno bavimo doprinosom organiziranog civilnog društva u demokratskom procesu, a ne srodnim pitanjem učestvovanja građana, dakle pojedinaca. Konkretno, to znači da čin razvoja udruženja i organizacija u zajednici predstavlja čin nezavisnog društvenog organizovanja, i da nije isključivo usresređen na pojedinačno djelovanje. Podrazumijeva se da organizovane grupe postoje kako bi se zadovoljile potrebe njihovih članova te na korist društva u širem smislu; drugim riječima, one djeluju kao ključni kanal za učestvovanje te bitno uvećavaju učestvovanje građana.

6.4 Načela učestvovanja građana

Njegovanje konstruktivnog odnosa. OCD-i i tijela javne vlasti na različitim nivoima trebali bi djelovati u skladu sa sljedećim opštim načelima:

- Učestvovanje:
OCD-i prikupljaju i usmjeravaju stavove svoga članstva, korisničkih grupa i zainteresovanih građana. Time bitno pridonose vrijednosti procesa političkog odlučivanja, unapređujući kvalitet, razumijevanje i dugoročnu primjenjivost političke inicijative. Preduslov za to načelo je da procesi sučestvovanja budu otvoreni i dostupni, temeljeni, na dogovorenim parametrima učestvovanja.
- Povjerenje:
Otvoreno i demokratsko društvo temelji se na iskrenom međusobnom djelovanju između subjekata i sektora. Iako OCD-i i tijela vlasti igraju različite uloge, zajednički cilj unapređenja života ljudi može se postići na

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

zadovoljavajući način jedino ako se temelji na povjerenju, što podrazumijeva transparentnost, poštovanje i pouzdanost.

- **Odgovornost za polaganje računa i transparentnost:**
Za djelovanje u javnom interesu potrebni su otvorenost, odgovornost i jasnoća i na strani OCD-a i na strani javnih vlasti, uz transparentnost na svim nivoima.
- **Nezavisnost:**
OCD-e treba prepoznati kao slobodne i nezavisne subjekte sa obzirom na njihove ciljeve, odluke i aktivnosti. Oni imaju pravo djelovati nezavisno i zagovarati stavove drugačije od stavova vlasti sa kojima inače saraduju.

6.5 Uslovi za učestvovanje građana

Uslovi kojima se omogućava život u udruženjima dobro su dokumentovani. U skladu sa Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i temeljnim slobodama (ECHR), to su sloboda izražavanja (Član 10. ECHR-a), sloboda okupljanja i udruživanja (Član 11. ECHR) te mjerodavna sudska praksa Evropskog suda za ljudska prava. Kako bi se osiguralo da bitni doprinosi OCD-a postanu sastavni dio političkog procesa donošenja odluka bez diskriminacije, potrebno je stvoriti podsticajno okruženje, što podrazumijeva vladavinu prava, pridržavanje temeljnih demokratskih načela, političku volju, primjereni pravni okvir, jasne postupke, dugoročnu podršku i resurse za održivo civilno društvo i zajednički prostor dijaloga i saradnje. Ti uslovi omogućavaju konstruktivan odnos između OCD-a i tijela javne vlasti koji se temelji na međusobnom povjerenju i razumijevanju aktivne demokratije.

6.6 Kako se uključiti

Kako bi se ispunio temeljni politički cilj Kodeksa dobre prakse za učestvovanje građana te osigurala njegova mjerodavnost i praktična primjenjivost za OCD-e u okviru njihova uključivanja u politički proces odlučivanja, ovo poglavlje ukratko opisuje način na koji civilno društvo može učestvovati. U tom procesu postoje dvije međusobno povezane dimenzije. Prvo, nivoi učestvovanja poredane po rastućem intenzitetu, od jednostavnog osiguranja informacija do konsultacija, dijaloga i, konačno, partnerstva između OCD-a i tijela javnih vlasti. Drugo, koraci u političkom procesu odlučivanja. Radi se o šest koraka koje tijela vlasti provode, od utvrđivanja prioriteta politike (agende), preko provođenja do praćenja i preformulisanja. Ti se elementi potom kombinuju kako bi se oblikovala matrica za učestvovanje građana.

6.7 Različiti nivoi učestvovanja

Uključenost OCD-a u različite korake političkog procesa odlučivanja razlikuje se zavisno o jačini učestvovanja. Postoje četiri stepena nivoa učestvovanja, od najniže do najviše. To su: informisanje; konsultacije; dijalog; i partnerstvo. Primijeniti ih se može na svakom koraku u procesu donošenja odluka, no one su često posebno prikladne u pojedinim fazama procesa.

➤ **Informisanje:**

Dostupnost informacija temelj je za sve naknadne korake u uključivanju OCD-a u politički proces odlučivanja. To je srazmjerno nizak nivo učestvovanja koja se obično sastoji od jednokratnog pružanja informacija iz tijela javne vlasti, pri čemu se ne zahtijeva niti očekuje međusobno djelovanje sa OCD-ima ili njihovo uključivanje. Informisanje je primjereno u svim koracima procesa donošenja odluka.

➤ **Konsultacije:**

To je oblik inicijative u kojem javne vlasti od OCD-a traže mišljenje o konkretnoj stvari neke politike odnosno trendu. U konsultacijama obično učesvuju vlasti koje OCD-e informišu o aktuelnom provođenju politika, tražeći primjedbe, stavove i povratne informacije. Inicijativa i teme kreću od tijela vlasti, a ne od OCD-a. Konsultacije su primjerene u svim koracima procesa donošenja odluka, posebno kada je riječ o izradi nacrtu, praćenju i preformulisanju.

➤ **Dijalog:**

Inicijativu za pokretanje dijaloga može dati bilo koja od strana, a po vrsti ona može biti široka ili saradnička. Široki dijalog je dvosmjerna komunikacija koja se temelji na zajedničkim interesima i moguće zajedničkim ciljevima kako bi se osigurala redovna razmjena pogleda u rasponu od otvorenih javnih rasprava do specijalizovanih sastanaka između OCD-a i javnih vlasti. Spektar rasprave ostaje široko postavljen i nije izričito povezan sa aktuelnim procesom provođenja politike. Saradnički dijalog temelji se na zajedničkim interesima u području razvoja konkretne politike. Saradnički dijalog obično završava zajedničkom preporukom, strategijom ili propisom. Saradnički dijalog snažniji je od širokog dijaloga jer se sastoji od zajedničkih, obično učestalih i redovnih, sastanaka kako bi se razvile temeljne političke strategije, i obično dovodi do dogovorenih ishoda. Dijalog zauzima važno mjesto u svim koracima ciklusa donošenja političkih odluka, a posebno se to odnosi na utvrđivanje prioriteta politike, izradu nacrtu i preformulisanje.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

➤ Partnerstvo

Partnerstvo podrazumijeva dijeljenje odgovornosti na svakom koraku političkog procesa donošenja odluka, od definisanja prioriteta politike, izrade nacrtu i odlučivanja do političkih inicijativa. To je najviši oblik učestvovanja. Na tom se nivou OCD-i i tijela javne vlasti okupljaju radi uske saradnje uz istovremeno očuvanje nezavisnosti OCD-a te prava provođenja kampanja i djelovanja bez obzira na partnersku situaciju. Partnerstvo može podrazumijevati aktivnosti kao što je dodjela nekog konkretnog zadatka OCD-u, na primjer pružanje usluga, kao i forume učestvovanja te uspostavljanje tijela za saodlučivanje, uključujući i raspoređivanje sredstava. Partnerstvo se može ostvariti u svim fazama političkog procesa donošenja odluka, a posebno je važno prilikom definisanja prioriteta politike (agende) odnosno koraka provođenja.

6.8 Koraci u političkom procesu donošenja odluka

Niže prikazani ciklus definiše šest različitih koraka političkog procesa donošenja odluka - definisanje prioriteta politike, izradu nacrtu konkretnih politika, odlučivanje, provođenje politike, praćenje i preformulisanje politike. Svaki korak uključuje mogućnosti međusobnog djelovanja između OCD-a i tijela javne vlasti. Definisanje prioriteta politike (agende). Prioritete politike utvrđuju parlament i vlada, ali ih mogu oblikovati i OCD-i ili grupe OCD-a kroz kampanje i lobiranje usresređene na konkretna pitanja, potrebe i probleme. Nove političke inicijative često su rezultat uticaja kampanja OCD-a. U toj fazi OCD-i nastoje uticati na donositelje odluka u korist kolektivnog interesa te djelovati kao dopuna političkoj raspravi.

Doprinos OCD-a

➤ Zagovaranje:

ukazati na određena otvorena pitanja, stvari koje zabrinjavaju i potrebe, za neku konkretnu korisničku grupu, gledište ili opšti javni interes koji još nije obuhvaćen pravnim propisima ili drugim političkim dokumentima, instrumentima ili mjerama

➤ Informisanje i jačanje svijesti:

dijeljenje nalaza OCD-a s tijelima javne vlasti, uključivanje i zastupanje članova, korisnika i ključnih grupa građana te djelovanje u svojstvu kanala za kontakt sa građanima; slušanje, reagovanje i informisanje

➤ Stručnost i savjeti:

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

stručnjaci koji posjeduju znanje o konkretnoj temi imaju ključnu ulogu u utvrđivanju političkih prioriteta; njihovom analizom i istraživanjem utvrđuju se aktuelne i buduće potrebe društva, koje se time sagledavaju iz bitno novih uglova.

- Inovacije:
razvoj novih rješenja i pristupa; prikazivanje načina njihovog stavljanja na politički dnevni red.
- Pružanje usluga:
ključni subjekt u oblikovanju politike i stvaranju alternativnih ili do tada nepostojećih usluga za konkretnu korisničku grupu; praćenje i preformulisanje; provođenje; odlučivanje; izrada nacrt; definisanje prioriteta politike.

Odgovornosti tijela javne vlasti

- Dijeljenje informacija:
pružanje ažuriranih, tačnih i pravovremenih informacija u formatu dostupnom svim zainteresiranim stranama
- Postupci:
osmišljavanje i pridržavanje transparentnog procesa odlučivanja; osiguravanje jasnih, otvorenih i dostupnih postupaka za učestvovanje
- Osiguravanje resursa:
omogućavanje aktivnog učestvovanja civilnog društva kroz, na primjer, dodjelu budžetskih sredstava, podršku u naturi ili administrativnim uslugama.
- Osjetljivost za druge:
osigurati aktivno uključivanje odgovarajućih predstavnika javne vlasti; slušati, reagovati i davati povratne informacije.

Korisni alati i mehanizmi

- Informisanje:
(1) Lak i otvoren pristup mjerodavnim, tačnim i pravovremenim informacijama o političkom procesu, dokumentima i donositeljima političkih odluka, kroz npr. on-line baze podataka. (2) Istraživanje sa ciljem razumijevanja nekog otvorenog pitanja koje zabrinjava i osmišljavanja predloženih rješenja. (3) Kampanje i lobiranje OCD-a koje se osniva na jačanju svijesti u obliku dokumenata o politici (policy papers), plakata i letaka, internet stranica, saopštenja za medije i javnih protesta. (4) Internet

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

stranice koje omogućuju širok pristup ključnim dokumentima i najavljivanje javnih događaja.

- Savjetovanje:
(1) Peticije – na internetu, u obliku e-peticija ili e-foruma. (2) Savjetovanje – on-line ili pomoću drugih tehnika, kako bi se prikupile izjave interesa i prijedlozi učesnika.
- Dijalog:
(1) Razgovor i javni forumi sa zainteresovanim stranama sa ciljem utvrđivanja i tumačenja osjetljivih pitanja i interesa različitih grupa. (2) Forumi građana i buduća vijeća, za raspravu s građanima i OCD-ima. (3) Ključni kontakt sa državom koji civilnom društvu omogućuje pristup informacijama o aktuelnim političkim inicijativama.
- Partnerstvo:
(1) Radna grupa ili odbor oblikovan kao trajna ili ad-hoc stručna grupa koja će davati savjete o politikama koje bi trebale dobiti prvenstvo.

6.9 Izrada nacрта

Tijela javne vlasti obično imaju jasno utvrđene procese za izradu nacrtu politika. Pri tome su OCD-i često uključeni u područja kao što su utvrđivanje problema, predlaganje rješenja i pružanje dokaza u korist njihovih prijedloga koji, na primjer, uključuju intervjuje ili istraživanja. Otvaranje mogućnosti za savjetovanje trebalo bi biti ključna karika u ovoj fazi, kao i različiti oblici dijaloga kako bi se dobile informacije od ključnih učesnika.

Doprinos OCD-a

- Zagovaranje:
pobrinuti se da se razmotre potrebe i interesi učesnika pogođenih nacrtom politike.
- Informisanje i jačanje svijesti:
OCD-i informišu članstvo, korisnike i ključne grupe građana o procesu izrade nacrtu.
- Stručnost i savjeti:
pribaviti rezultate analiza i istraživanja o pitanjima koja se razmatraju, ili ukazati na dodatne prioritete koje treba uključiti u nacrt politike.
- Inovacije:

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

ponuditi rješenja uvođenjem novih pristupa, praktičnih rješenja i konkretnih modela korisnih konkretnim grupama korisnika.

- Pružanje usluga:
unos elemenata za potrebe izrade nacrtu politike kako bi se osiguralo da se razmotre potrebe specifičnih korisnika te ispune odgovarajući preduslovi
- Funkcija »psa čuvara«:
pratiti proces izrade nacrtu i time se pobrinuti da problemi učesnika budu razmotreni, a proces uključujući i transparentan.

Odgovornost tijela javne vlasti

- Informisanje:
pružanje pravovremenih i opsežnih informacija o aktuelnim procesima savjetovanja.
- Postupci:
oblikovati i pridržavati se minimalnih standarda savjetovanja, kao što su jasni ciljevi, pravila učestvovanja, vremenski plan, kontakti itd.; organizovanje otvorenih savjetodavnih sastanaka, uključujući poziv svim mogućim učesnicima.
- Osiguranje resursa:
odgovarajući vremenski plan i sredstva za savjetovanje kako bi se osiguralo učestvovanje različitih nivoa civilnog društva.
- Osjetljivost za druge:
osigurati aktivnu uključenost relevantnih predstavnika javne vlasti; slušati, reagovati i davati povratne informacije u odnosu na konsultativne odgovore.

Korisni alati i mehanizmi

- Informacije
(1)Otvoren i slobodan pristup dokumentima o politikama, uključujući jednu tačku za informisanje za izradu nacrtu politika, uz dostupnost informacija u različitim formatima koje dopiru do javnosti. (2)Internet stranice sa opsežnim pristupom ključnim dokumentima i najavama javnih događaja. (3)Kampanje i lobiranje kojima se oblikuju nacrtu politika putem dokumenata o stavovima, dopisa, manifest. (4)Prijenos javnih zagovaranja, skupova i rasprava putem interneta kako bi ih građani mogli pratiti i slušati u realnom vremenu. (5)Istraživanja radi osiguranje unosa za proces izrade nacrtu.
- Konsultacije i dijalog:

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

(1) Razgovori te paneli sa učesnicima na kojima se mogu postavljati pitanja i odgovori sa ciljem utvrđenja i tumačenja osjetljivih pitanja i problema te prikupljanja prijedloga (sastanci uživo ili on-line). (2) Stručni seminari i skupovi na kojima učestvuju stručnjaci za razvoj specijalizovanih istraživanja ili studija koje se mogu koristiti u izradi nacрта. (3) Odbori sa više učesnika i savjetodavna tijela koja se sastoje od predstavnika civilnog sektora ili ih uključuju; mogu biti stalna ili ad-hoc.

➤ Partnerstvo:

(1) Zajednička izrada nacрта: aktivno uključivanje u faze zakonodavnog procesa.

6.10 Odlučivanje

Oblici političkog odlučivanja razlikuju se zavisno od nacionalnog konteksta i zakonodavstva. Zajedničke su mu elementi da direktive koje sadrže vladine politike donosi ministarstvo; ili zakonodavstvo, kao što je zakon koji se izglasava u parlamentu, ili javni referendum nakon kojeg su potrebni propisi za provođenje. Nacrti zakona i prijedlozi trebali bi biti otvoreni za prijedloge i učestvovanje OCD-a. Tijela javne vlasti trebala bi ocijeniti različite poglede i mišljenja prije donošenja odluke. U toj je fazi savjetovanje je od ključnog značaja za donošenje suštinskih odluka. Ipak, krajnji izbor je na tijelima javne vlasti, osim ako se odluka donosi javnim glasanjem, referendumom ili kroz mehanizam saodlučivanja.

Doprinos OCD-a

➤ Zagovaranje:

● uticaj na donositelje odluka prije glasanja.

➤ Informisanje i jačanje svijesti:

informisanje članstva, korisnika i ključnih grupa građana o političkim odlukama i njihovim mogućim učincima.

➤ Stručnost i savjeti:

osiguravanje detaljnih analiza kako bi se donositelje odluka informisalo i na njih uticalo

➤ Funkcija »psa čuvara«:

nakon procesa odlučivanja, treba se pobrinuti za demokratičnost, transparentnost i optimalnu učinkovitost.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

Odgovornosti tijela javne vlasti:

- Informisanje:
davanje informacija o politikama koje su u procesu odlučivanja
- Postupak:
kad je to primjenjivo, ponuditi i slijediti postupke za mehanizme saodlučivanja, gdje i kako.
- Osiguranje resursa:
osigurati i podržavati aktivno učestvovanje civilnog društva povezivanjem OCD-a u fazi odlučivanja.
- Osjetljivost za druge:
saslušati, uzeti u obzir i odgovoriti na prijedloge civilnog društva.

Korisni alati i mehanizmi

- Informisanje:
(1) Kampanje i lobiranje kako bi se uticalo na donositelje odluka, npr. pomoću letaka, internet stranica, objava za medije i javnih protesta.
- Konsultacije i dijalog:
(1) Otvorene plenarne sjednice ili sjednice odbora kako bi se osigurao otvoren pristup raspravama u procesu odlučivanja.
- Partnerstvo:
(1) Zajedničko odlučivanje kroz forume, konferencije organizovane radi postizanja koncenzusa i druge oblike skupova na kojima je bitno učestvovanje. (2) Saodlučivanje – npr. oblikovanje budžeta uz učestovanje.

6.11 Provođenje

Ovo je faza u kojoj su mnogi OCD-i najaktivniji, npr. u davanju usluga i provođenju projekta. Dobar dio posla koji obavljaju OCD-i u ranijim koracima uključuje nastojanje da se utiče na provođenje određene politike. Ta faza je posebno važna kako bi se osiguralo postizanje željenog ishoda. Dostupnost jasnih i transparentnih informacija o očekivanjima i mogućnostima važna je u toj fazi, jednako kao i aktivna partnerstva.

Doprinos OCD-a

- Informisanje i jačanje svijesti:

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

primarno usresređeno na jačanje svijesti građana, objašnjavanje koristi ili nedostataka te uticaja politike.

- Pružanje usluga:
jedan ključni subjekat u provođenju političkih inicijativa, često je najodgovorniji za pružanje usluga.
- Funkcija »psa čuvara«:
procijeniti i pobrinuti se da se politika provodi onako kako je predviđeno, bez štetnih nuspojava

Odgovornosti tijela javne vlasti

- Informisanje:
pružanje informacija o provedenim strategijama, postupcima javnih konkursa i projektnim smjernicama.
- Postupci:
slijediti utvrđena pravila i propise koji se odnose na provođenju politike.
- Osiguravanje resursa:
omogućiti aktivno učestvovanje civilnog društva u fazi provođenja kroz, na primjer, dodjele budžetskih sredstava, podršku u naturi ili administrativne usluge.
- Osjetljivost za druge:
biti na raspolaganju i reagovati na specifične potrebe koje proizlaze iz okolnosti prouzročenih provođenjem politike.

Korisni alati i mehanizmi

- Informisanje:
(1)Otvoren i slobodan pristup dokumentima iz javnog sektora koji se odnose na projekte i odluke provođenja. (2)Internet stranice koje omogućuju sveobuhvatan pristup ključnim dokumentima i najavljivanje javnih događaja. (3)Najave e-poštom o mogućnostima finansiranja i projektima u sljedećem razdoblju. (4)Često postavljana pitanja (FAQ) na internetu ili drugim kanalima na kojima se nude informacije - u obliku pitanja i odgovora, kojima je cilj ponuditi praktičnu pomoć i uputstva. (5)Javno oglasen konkursni postupak kako bi se osigurala otvorenost i transparentnost procesa u sferi pružanja usluga.
- Savjetovanje:

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

(1) Događanja, konferencije, forumi i seminari na kojima se OCD-e i javnost informiše i sa njima raspravlja o provođenju određene politike.

➤ **Dijalog:**

(1) Seminari za jačanje kapaciteta kako bi se unaprijedilo znanje i kapaciteti bitni u procesu provođenja. (2) Seminari za edukaciju za OCD-e i tijela javne vlasti o specifičnim temama bitnim za provođenje, kao što su nabavka te prijave i finansiranje projekata.

➤ **Partnerstvo:**

(1) Strateško partnerstvo OCD-a i tijela javne vlasti s ciljem provođenja politike; raspon može biti od malih pilot-shema do pune odgovornosti za provođenje.

6.12 Praćenje

U ovoj fazi uloga OCD-a je pratiti i procjenjivati ishode provedene politike. Važno je imati učinkovit i transparentan sistem praćenja koji omogućava da se politikom/programom ostvaruje predviđena svrha.

Doprinos OCD-a

➤ **Zagovaranje:**

praćenje i objavljivanje činjenica o tome je li politička inicijativa ostvarila željeni učinak – korist za predviđene korisnike te željeni ishod za društvo.

➤ **Stručnost i savjeti:**

prikupljanje dokaza ili istraživanje o uticaju politike; uključuje »thinktankove« i istraživačke ustanove.

➤ **Pružanje usluga:**

odgovornost za praćenje učinaka programa kada je riječ o kvalitetu, održivosti, djelotvornosti i stvarnim primjerima.

➤ **Funkcija »psa čuvara«:**

prioritetna uloga u praćenju učinaka politike kako bi se osiguralo postizanje predviđenih ciljeva.

Odgovornosti tijela javne vlasti

➤ **Informisanje:**

pružanje informacija o aktuelnom statusu politike.

➤ **Osjetljivost za druge:**

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

slušati i reagovati na pojedina pitanja koja pokrenu OCD-i i civilno društvo.

Korisni alati i mehanizmi

- Informisanje:
 - (1)Otvoren i slobodan pristup informacijama o provođenju politike.
 - (2)Prikupljanje dokaza – primjeri i statistički podaci o izvršenju projekta.
 - (3)Ocjenjivanje politike i njenog učinka kroz konferencije i izvještavanje.
 - (4)Nezavisne istraživačke studije kako bi se izvukle ključne pouke.
- Konsultacije:
 - (1)Povratni mehanizmi kojima se olakšava praćenje napretka – ankete, internet ankete ili upitnici.
- Dijalog:
 - (1)Radna grupa ili odbor koji se sastoji od OCD-a (i korisnika i izvođača) zaduženih za praćenje i ocjenjivanje političke inicijative.
- Partnerstvo:
 - (1)Radna grupa ili odbor koji se sastoji od OCD-a i predstavnika tijela javne vlasti u okviru strateškog partnerstva, praćenje i ocjenjivanje političke inicijative.

6.13 Preformulisanje

Znanje stečeno procjenom provođenja politike, u međusobnom djelovanju sa sve većim potrebama u društvu, često iziskuje preformulisanje politike. Ono se mora temeljiti na pristupu informacijama i mogućnostima za dijalog kako bi se utvrdile potrebe i inicijative. Preformulisanje omogućava započinjanje novog ciklusa odlučivanja.

Doprinos OCD-a

- Zagovaranje:
 - lobiranje za obnovu politike izražavanjem ograničenja unutar tekuće politike ili njenih početnih učinaka kako bi se udovoljilo potrebama korisnika ili građana.
- Stručnost i savjeti:
 - provođenje istraživanja i analiza kako bi se utvrdile praznine u aktuelnoj političkoj inicijativi i formulisali argumenti u korist preformulacije.
- Inovacije:

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

razvijanje novih pristupa odgovarajućem pitanju u okviru politike; to može biti ključni element za obnovu politike.

- Pružanje usluga:
identifikacija prepreka i prikupljanje dokaza na temelju kojih će se ilustrovati promjene u potrebama zbog kojih politiku treba preformulisati.

Odgovornosti tijela javne vlasti

- Dijeljenje informacija:
pružanje informacija o mogućem revidiranju politike i njihovom poimanju promjena potrebnih u okviru politike.
- Postupci:
osigurati jasnoću, otvorenost i dostupnost postupaka učestvovanja.
- Osiguranje resursa:
omogućiti i podržati aktivno učestvovanje civilnog društva.
- Osjetljivost za druge:
saslušati i djelovati prema prijedlozima dobijenim od OCD-a.

Korisni alati i mehanizmi

- Informacije:
(1)Otvoren i slobodan pristup informacijama uz osiguranje ocjenjivanja, rezultata studija i drugih dokaza o postojećoj politici.
- Konsultacije:
(1)Konferencija ili skup na kojem će se zacrtati sljedeći koraci koje planira tijelo javne vlasti. (2)On-line konsultacije kako bi se ispitali pogledi civilnog društva o nastavnim aktivnostima u vezi s politikom/projektom.
- Dijalog:
(1)Seminari i tribine namijenjene uključivanja zainteresiranih učesnika u osmišljavanje novih smjernica na području politike, npr. »World Cafe«, otvoreni prostor, iznalaženje ideja različitim *brainstorming*-metodama.
- Partnerstvo:
(1)Radna grupa ili odbor u okviru kojeg OCD-i oblikuju stručnu grupu zajedno sa drugim učesnicima i tijelima javne vlasti s ciljem revidiranja politike i njenog predlaganja u revidiranom obliku.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

6.14 Transverzalni alati i mehanizmi učestvovanja građana

Postoje određeni alati ili mehanizmi prikupljeni iz različitih dijelova Evrope tokom savjetovanja za potrebe izrade Kodeksa dobre prakse za učestvovanje građana kojima se procesu učestvovanja osigurava transverzalna podrška kroz cijeli proces donošenja odluka.

- E-učestvovanje:
Elektronski alati nude velike mogućnosti za unapređenje demokratske prakse i učestvovanja organizovanog civilnog društva. Oni u znatnoj mjeri mogu pridonijeti transparentnosti, odgovornosti ustanova te njihovoj osjetljivosti za druge, kao i promociju uključivanja građana, osnaživanju te dostupnosti i uključivosti demokratskog procesa. Najveće moguće korištenje e - alata podrazumijeva da su ih integrisali svi učesnici u odlučivanju, uključujući vlasti na svim nivoima i organizovano civilno društvo.
- Jačanje sposobnosti potrebnih za učestvovanje:
Razvijanje sposobnosti i vještina lokalnih, regionalnih i nacionalnih OCD-a od temeljne je važnosti za njihovo aktivno uključivanje u oblikovanje politika, razvoj projekata i pružanje usluga. Jačanje sposobnosti takođe može uključivati edukaciju kako bi se učesnici upoznali sa uzajamnim ulogama OCD-a i tijela javne vlasti u takvom uključivanju, kao i programima razmjene kojima se olakšava razumijevanje stvarnosti u kojima djeluju ta dva sektora.
- Strukture za saradnju između OCD-a i tijela javne vlasti:
Kako bi se olakšao odnos između tijela javnih vlasti i OCD-a, neke zemlje razvile su koordinacijska tijela, što uključuje državna tijela kao što su osobe za kontakt sa civilnim društvom u svakom ministarstvu ili središnje koordinacijsko tijelo kao objedinjena komunikacijska tačka, zajedničke strukture kao što su odbori s više učesnika, radne grupe, vijeća stručnjaka i druga savjetodavna tijela (stalna ili ad-hoc), ili savezi/koalicije OCD-a koji okupljaju resurse i oblikuju zajedničke stavove.
- Okvirni dokumenti o saradnji između OCD-a i tijela javne vlasti:
U mnogim evropskim zemljama formulisani su okvirni sporazumi kojima su zacrtane obaveze, uloge, odgovornosti i postupci za saradnju. Tim dokumentima postavlja se jasan temelj odnosa i time olakšavaju trajan dijalog i međusobno razumijevanje između OCD-a i tijela javne vlasti. Po obliku, ti dokumenti su dvostrani sporazumi s parlamentom ili vladom, strateški

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

dokumenti za saradnju i službeni programi saradnje koje usvajaju tijela javne vlasti.

6.15 Matrica za učestvovanje civilnog sektora

Kako bi ilustrovali i pojasnili odnose, u nastavku ponuđena matrica usmjerava korake u procesu donošenja političkih odluka i njihovu povezanost sa nivoima učestvovanja. Ona se temelji na dobroj praksi i primjerima iz civilnog društva širom Evrope, a namjena joj je biti nadahnuće za djelovanje i jačanje međusobnog djelovanja između OCD-a i tijela javne vlasti. Na svakom stepenu u postupku donošenja odluka (s lijeva na desno) postoje različiti nivoi učestvovanja OCD-a (od baze prema vrhu). Predviđena je mogućnost primjene svake od faza procesa donošenja političkih odluka na bilo koji kontekst u Evropi, od lokalnog do nacionalnog. Kako je već objašnjeno, nivoi učestvovanja u svakoj fazi procesa odlučivanja mogu zavisiti od predviđenog nivoa korištenja predloženih alata kao načina provođenja određenog oblika učestvovanja. Matrica se može koristiti na mnogo različitih načina, kao što su mapiranje nivoa angažmana civilnog društva u bilo kojem političkom procesu, procjena učestvovanja OCD-a na bilo kom nivou procesa ili kao praktični resurs za planiranje političkih aktivnosti OCD-a. Matrica nije sveobuhvatan popis i može se prilagoditi različitim drugim svrhama. Matrica prezentuje međusobno povezane karike procesa odlučivanja uz učestvovanje. Ovaj primjer pokazuje kako se navedenim alatima može ostvariti željeni nivo učestvovanja na svakom koraku u procesu donošenja odluka.

7. Koristi od Strategije o saradnji između Vlade i Civilnog društva

Strategija Vlade o saradnji sa civilnim društvom obeju strana, ali i društvu u Bosni i Hercegovini u cjelini donosi brojne koristi. Glavne koristi koje se mogu postići mogu se dijeliti na nekoliko nivoa: Strateški nivo - Ova strategija jasno definiše strateške ciljeve koji se žele postići u jednom dugoročnom periodu. Ovi strateški ciljevi će kao rezultat jednog koordiniranog i sveobuhvatnog procesa predstaviti zajedničke vizije većine predstavnika oba sektora u vezi sa ključnim pitanjima međusobne saradnje. Ova zajednička vizija će prije svega otkloniti različite težnje ili suprotne stavove i proizvesti rezultate koji će doprinjeti realizaciji istog cilja. Politički nivo - Ovom strategijom, Vlada Republike Bosne i Hercegovine na pravi način svoje odnose sa Civilnim društvom uspostavlja u institucionalne okvire, čime se obezbjeđuje i garantuje da interaktivna saradnja između dva sektora ne zavisi od volje pojedinca raznih vladinih jedinica, i da se ista odvija u okvirima pravila, a i mogućnosti saradnje će biti trajne, bez obzira na trenutno raspoloženje različitih predstavnika ova dva sektora. Institucionalni nivo - Ova strategija, kroz konkretne mjere, predviđene Akcionim planom za provođenje Strategije, obavezuje određene vladine jedinice konkretnim obavezama koje se moraju izvršiti u određenim rokovima. Određivanje odgovornih institucija kao nosioce ranih aktivnosti, omogućava da različite mjere imaju određenu adresu implementacije i odgovornosti. Štaviše posebne mjere i aktivnosti će se preduzeti u okviru sveobuhvatnih pravila i koordiniraće se od jedne jedine centralne jedinice što će okloniti djelimičan i nestandardizovan pristup, postižući na taj način maksimalnu vrijednost svake pojedinačne akcije u odnosu na opšte strateške ciljeve. Sveobuhvatnost i jednake mogućnosti - Ova strategija, pored rješavanja dosadašnjih mnogobrojnih problema, izgrađena je i na osnovu najboljih iskustava i dobre saradnje između ta dva sektora. Naslanjajući se na ta dobra iskustva, ova Strategija će omogućiti da saradnja između dva sektora bude sveobuhvatna za obje strane. Poznajući specifičnosti pojedinih sektora za jednu manju ili veću saradnju, Strategija omogućava da sve organizacije Civilnog društva imaju jednak tretman i pristup vladinim institucijama, barem u odnosu na ključne principe i mehanizme saradnje.

8. Literatura i internet izvori

8.1 Literatura

- Sporazum Koalicije NVO »Raditi i uspjeti zajedno« osnovane 2004. godine, koordinirane od strane Centra za promociju civilnog društva.
- Zehra Kačapor, Selma Osmanagić – Agović: *Učestvujem, dakle - doprinosim!* Učešće građana i organizacija civilnog društva u donošenju odluka na entitetskom, kantonalnom i općinskom nivou vlasti u BiH, ACIPS, Sarajevo, 2010. godina.
- Analiza upitnika koja su popunila državna ministarstva u oktobru 2013. godine.
- Zaključci izneseni na Okruglom stolu »Kako unaprijediti provedbu pravila za konsultacije u izradi pravnih propisa u BiH« održanog 28. oktobra 2013. godine, u organizaciji Ministarstva pravde BiH.
- Zakon o udruženjima u BiH i Zakonu o fondacijama u BiH, iz septembra 2012. godine te Zakonu o slobodi pristupa informacijama iz jula 2013. godine.
- Transparency International: »Procedure usvajanja i izmjene i dopune zakona i propisa – priručnik«, Banja Luka, maj 2005. godine.
- Koalicija za borbu protiv govora mržnje i zločina iz mržnje i Klub parlamentarki Parlamenta FBiH u podnošenju amandmana na Krivični zakon FBiH, septembar 2013. godine.
- »Zakon o slobodi pristupa informacijama«, iz 2000. godine.
- Izveštaji 4 institucije Ombudsmana za ljudska prava iz 2010. i 2011. godine.
- CPDC, »Izveštaj o poticajnom okruženju za razvoj civilnog društva u Bosni i Hercegovini za 2013. Godinu«, Sarajevo: CPCD, mart 2014.
- Konferencije međunarodnih NVO-a (INGO) Vijeća Evrope.

8.2 Internet izvori

- <http://sporazum.ba/index.php?opcija=sadrzaji&kat=2&id=8&pid=10>
- <http://www.mpr.gov.ba/ministarstvo/organizacija/default.aspx?id=436&langTag=bs-BA>.
- [http://www.mpr.gov.ba/organizacija_nadleznosti/planiranja_koordinacija/strateska_planiranja/institucionalna/05%201%20SSP%20MP%20BiH%20\(drugo%20revidiranje\)%20-%20BJ.pdf](http://www.mpr.gov.ba/organizacija_nadleznosti/planiranja_koordinacija/strateska_planiranja/institucionalna/05%201%20SSP%20MP%20BiH%20(drugo%20revidiranje)%20-%20BJ.pdf).)
- <http://www.alvrs.com/v1/index.php/sr/component/djcatalog2/item/6-izdvojeno/247-2012-04-nacrt-lod-metodologije-zaraspodjelu-opstinskih-sredstava-organizacijama-civilnog-drustva-sa-prilozima>.

DEMOKRATSKA FRONTA – ŽELJKO KOMŠIĆ POLITIČKA AKADEMIJA
VIJEĆE ZA POLITIČKA PRAVA

- http://www.mpr.gov.ba/organizacija_nadleznosti/pravosudje/Prirucnik%20za%20izradu%20pravnih%20propisa.pdf.
- http://www.ads.gov.ba/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=98%3Apravila-za-konsultacije-u-izradi-pravnihpropisa&catid=40%3Aother-documents&Itemid=92&lang=bs.
- <http://siteresources.worldbank.org/ACCRAEXT/Resources/4700790-1217425866038/AAA-4-SEPTEMBER-FINAL-16h00.pdf>
- <http://siteresources.worldbank.org/ACCRAEXT/Resources/4700790-1217425866038/AAA-4-SEPTEMBER-FINAL-16h00.pdf>
- <http://www.uzuvrh.hr/stranica.aspx?pageID=12>
- http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2012_03_34_820.html

Citiranje navoda iz publikacije dozvoljeno je samo uz navođenje izvora: **»Podsticaj za razvoj javne uprave kroz jačanje partnerstva i saradnje vlasti sa predstavnicima civilnog društva i privrede u Republici Bosni i Hercegovini, i ubrzanje procesa ulaska Republike Bosne i Hercegovine u Europsku Uniju«**, (Sarajevo: dipl. ecc. Dejan Marinković, Novembar, 2014.godine)